

ARGIA

1981-Abuztua 2 -XLIV garren urtea 918 zenbakia 75 peza

**gero eta unibertsitateago
gero eta atsegingarriago**

- Tx. Peillen: euskal unibertsitate berri bila
- J. Bizoro: squatersak zergatik?
- titiriteroak: noiz arte?

**Mattin; hilkanpaien
doinuan abestutako
bertsoak**

Cheques compra garantizados del Banco Guipuzcoano. Para comprar sin dinero.

"La amabilidad se demuestra con hechos."

Los ofrece el Banco Guipuzcoano. Además de cheques normales como todas las cuentas, la Cuenta Hogar del Banco Guipuzcoano, una cuenta corriente de uso familiar para todos los que cobren su sueldo a través del Banco Guipuzcoano, tiene cheques especiales como ninguna otra cuenta.

Los Cheques-Compra.

Los Cheques-Compra del Banco Guipuzcoano

son bienvenidos en los establecimientos adheridos al sistema.

Cheques garantizados hasta 4.000 pts. para comprar lo que sea sin llevar una peseta encima.

Aunque a usted no le conozcan, al Banco Guipuzcoano sí. Y éste responde de su solvencia. Faltaría más.

Al fin y al cabo, cuando usted deposita su dinero en nuestro banco deposita su confianza en nuestro banco.

Y confianza se paga con confianza.

No se queda ahí la cosa.

Pero ésta es sólo una de las ventajas de la Cuenta Hogar del Banco Guipuzcoano.

Y las otras no se quedan pocas.

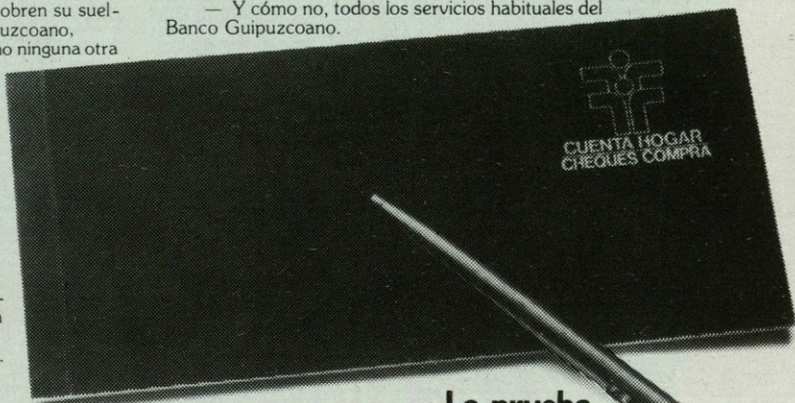
Un **descubierto** de hasta 50.000 pts. para que cuando se quede en números rojos no lo vea todo negro.

Créditos sin avales. Para comprarse un coche o hacer un viaje.

Cualquier cosa que le dicten sus necesidades o su imaginación.

Hasta 300.000.— pts., así por las buenas. Sólo por ser Vd. y creer en el Banco Guipuzcoano.

— Y cómo no, todos los servicios habituales del Banco Guipuzcoano.

La prueba de su solvencia.

Para que todo lo dicho no se quede en palabras.

¿Ve esta tarjeta?

Será la prueba material de que usted y su familia son titulares de la Cuenta Hogar del Banco Guipuzcoano. Significa que su solvencia está fuera de toda duda. Significa que tiene poder para exigir del Banco Guipuzcoano todos los servicios y ventajas a que le da derecho su Cuenta Hogar desde descubierto hasta 50.000 pts., hasta créditos de 300.000 pts., cheques-compra... etc.

Significa, en definitiva, que el Banco Guipuzcoano le respalda. Abra hoy mismo su Cuenta Hogar!

La familia es lo que cuenta.

CUENTA HOGAR

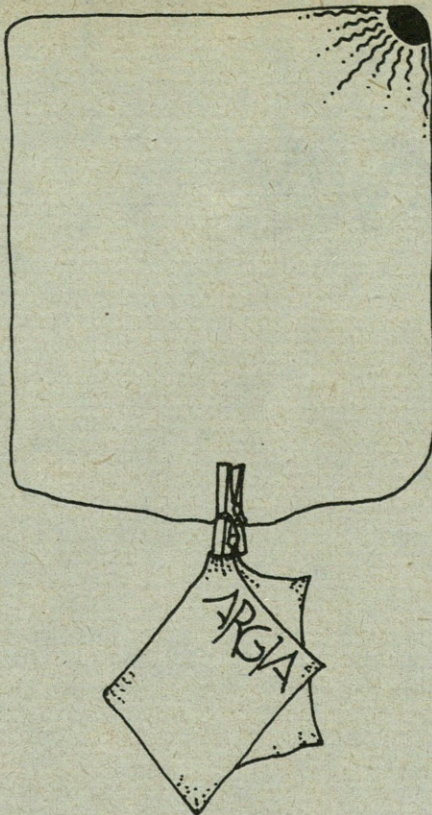
Banco Guipuzcoano

Argiakook ez gara inoiz izan oso editorial zale. Izan ere, gure aldizkariaren garai berri honetan behin bakarrik azaldu da halakorik, ARGIA bere abiada hasi zuen mementuan hain zuzen. Gaur, berriz, beste itxurazko arrazoi batekin gatoz lerro hauetara: kaputxinoen erreleboa Zeruko Argia kooperatibak hartu zuenetik urte bete justu igaro da.

Horretaz gain guri ere, aurten behintzat hain mereziak ditugun udako oporraldiak hartzeko garaia heldu zaigu eta oporrak baino lehenagoko azken ale hau aproposa da asteroko martxa normalaren zurrumbiloan izkutuan gelditzen diren zenbait burutapenetaz aritzeko.

Haserako editorial hartan hain zuzen, honako hau irakur zitekeen dagoeneko: "Egun gauden egoera ekonomikoan ARGIA kaleratzea abenturero zoro samarren ekintza har daiteke". Eta egia esan iazko urrian eta ekonomiari zegokionez etorkizun hain beltza zuen gure aldizkari honek ez zigun itxaropen aztarranik uzten, bainan ekinaren ekinez duela hamar hilabete ezinezkoa zirudiena aurrera eramatea izan dugu. Eta kondizio normalean aitatzerik mereziko ez lukeen hau: mantentzea, aurtengoak joan diren eran joanez, eta euskararen gure mundu txiro honetan, lorpen haundien bilakatzen da. Behintzat euskal herri honetan hil den gauzarik berpizten ikusi ez dugunontzat.

Eta laguntza guziak, urrienak ere, eskertzeakoa ba dira ere, bainan eritzi okerrik sortu ez dedin, hori, mantentzea, aldizkariaren,

langile eta honera lan egitera inguratu zaizkigunen bizkar lortu dela garbi utzi behar da.

Eta hau geure erakundeak euskararen erabilpenaren normalizazioaz aho betez ari direnean gertatzeaz atera bitza nahi duenak nahi dituen ondorioak.

Euskalgintzak aspaldian bezalatsu —edo eta gero eta gehiago— norberaren kezka eta lanean du funtsa. Eta ahaztu bitez oraingoz behintzat profesional zuhurren lami-irrintzi erakargarriak, abenturero zorook altxatzen ez duguna ez baitute beraiek altxako.

Hontaz jabetzea, eta hontaz jabetuz ere aldizkariaren inguruan behin ere baino jende gehiago biltzea izan da aurtengo beste lorpen haundia. Honek irekitzen baititu datorren saiorako proiektu berrien ateak.

Eta baikor izango ginateke —azkenean gu ere euskal poza!— jende aldetik ditugun posibilitateaz fidatuko bagina. Gaurko mugak hautsiz Bilbon eta Durangon, Gasteiz eta Iruñean bilduko lirateke Ifarrean eta Gipuzkoa inguru honetan lanean ari garenei. Sailak arduradunak izanik ez lituzteke geure ahalmen urriak erotuko bakoitzak hamar sail aurrera atera ezinen gertatzen den bezala. Sail berriak sortuko lirateke eta itxuraz apal jarraituko behar bagenuke ere asteoro eta aste bakoitzean, egun fijo! kaleratzea lortua gen uke.

Eta gaurko lan giroan hau dena posible bihurtzen dela ikusten dugun garaiean, betiko arriskuak itoko gaituen beldur gelditu behar irailarte agurra ematera koan. Izan ere betiko arrazoiak hor dira; berriz ere aiatu beharko al dira? (euskararen marjinaltasuna, laguntza eskasa, ekonomi krisia...). Eta iadanik gure harpide sufrituok, gure funtsezko oinarri diren hauok, —ahanzkor, gibel haundi horiek noski— hartu dute gure dei eria.

Izan ere aski da ekonomia apur bat gehiago kaskartzea gure asmo guziak pikutara joateko. Irailean iraillekoak, ahal ba dugu, berriz ere elkar ikusi ahal izango dugun esperoan.

ARGIA

jabea: Zeruko Argia Kooperatiba

Zuzendari kazetaria: Koldo San Julián

Erredakzioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Joxe Mari Ostolaza, Artaso.

Idazleak: K. Argiñano, «Astema», Balere Bakaikoa, «Beltza», Rafael Castellano, Carlos Donoso, Xabier Etxaniz, Jiri Garrido, Mikel Hernán-

dez Abaitua, Felix Ibargutxi, Rufino Iraola, Julen Kalzada, Txema Larrea, Pello Lizarralde, «Mendiaga», «Murumendi», Mikel Nabarro, Xabier Portugal, Koldo San Julián, Joseba Sarriónandia, TITIRITEROAK (Enrike Amonarriz, Mikel Anza, El Bachiller Zalakain, Jokin Ansorena, Teresita Irastortza, Mikel Etxebeste, Josu Landa, Iñaki Uribe), «Txillardegí», Jon Urrujolegi, «Xinaberri», Jesus Maria Zalakain.

Marraskilariak: Antton Olariaga, Joxemi, Cote, Tororo, Rotu.

Argazkilariak: Luis Otaegi, Arturo, Txema Ormazabal.

Administrazioa: Iñaki ugarteburu, Pepi Zabaleta, Joxe Mari Ostolaza.

Moldiztegiak: Ortazar Laborategia, Semi, Ernio.

D.L.: 80-1963

Helbidea: ARGIA Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea etxea, behea. DONOSTIA-12

Telefonoa: 427786

HARPIDE SARIA

Barruan	2.500 pta.
Estatutik kanpo	3.500 pta.
Airez	5.400 pta.
Ale bakarra	75 Pta.

aste Giroa

LIBURUAK

«Nafarroako Ezkurran»,
Gotzon Garate; Gero, 80
or.

Ugaria da dudarik gabe Gotzon Garatek liburugintzan daraman emaitza. Eta bere liburu sail luzearen barnean azkena dugu "Nafarroako Ezkurran" ize neko hau. Ipuin txikien bilduma da, eta "Lehortean" izeneko liburuan argitaratu zirenekin batera "Resurrección M. Azkue" saria bereganatu zuen. Orrialdeotan agerturiko hamazazpi ipuinak Nafarroako zenbait herritan jasoak ditu Gotzon Garatek, eta euskara eta beste detaile batzuek egokitu ondoren liburu gisa gauzatu du, gehienak Ezkurra izeneko herri nafarrean gertatzen direla. Giroa, bada, herrikoa da eta batik bat haurrei zuzendutako liburua dugu, nahiz eta liburuan bertan esaten den legez, "nagusiek ere, ordea, atseгина hartuko dute hemen agertzen diren izkirimiriekin, Ezkurran gertatzen "omen" diren xelegekeriak irakurritz batez ere.

«Gizona eta teknika», Ron
Taylor; Txertoa editoriala,
63 o.

Txertoa editorialak aspaldi samar eutsi zion presentazio berdineko liburuek osatzen duten enziklopedia honi, "mundua jakingai" izeneko alergia. Eta "gizona eta teknika" izeneko hau azkena izaki ere, aurretik beste bederatzik kaleratu ditu dagoeneko. Era honetako en-

ziklopedia guztiek bezala, haurren biblioteca osatzea eta gizentzea dute helburu, eta ageri diren makina bat marrazki eta grafiko horretan lagungarri suertatzen dira. Orain arte azaldutakoen gaiak arlo hauek ikutzen zituzten: historia, biologia, geografia, fisika etabar.

«Los vascos que escribieron en castellano». Elias Amezagak; 330 or. 850 pta.

1977an argitaratu zuen Elias Amezagak obra honen lehenengo tomoa, eta duela hilabete bat gutxi gora behera eskuratu arazi digu bigarren hau. Bigarren liburu hau lehenaren ildo beretik doa, eta honetan arki daitekeena bi zatitan dago banatua. Lehenengoan foruen ondoko publizistek buruz da mintzo, eta bigarrenean autore politikoei buruz. Normalean jarraitzen duen eskema egileen arauetara da, hau da, ez du historia sozialik egiten —sarrera labur bat ezik—, eta egile bakoitzaz esan beharretakoak esaten ditu, ongi esanak noski.

«Queremos tanto a Glenda», Julio Cortazar; Alfaguara, 166 or., 500 pta.

Dirudienek Alfaguara argitaletxeak gaur egunge idazle guztiak kopatzea hartu du xede bezala. Idazle guztiak kopatu eta baita gure poltsikoak hustu ere. Zeren hain garesti salgai diren liburu hauetan ia literatur produktiorik interesgarriena agertzen baita. Interesgarria izenen aldetik bederen. Julio Cortazaren azken liburu hau ez da kaleratu berri-berria, baina ipuinak izanik, oso egokia gerta daiteke uda honetan irakurgai lasai bat

eskueran izatearren. Pentsatzen dugu Cortazar idazleak ez duela nor den esatea behar, baina zilegi dugu esatea gure eritziz liburu honekin ez duela bere ipuingintzaren gailurra jo. Dena den, eta hori eztabaibatzeak luzeegi eramango ligukeenez, utzi egingo dugu bere horretan.

«Informe Económico 1980», Servicio de Estudios del Banco de Bilbao; Banco de Bilbao, 326 or.

Urteoro bezala, aurtene Bilboko Bankuak argitaratu du iazkoari buruzko informe ekonomikoa. Oso baliagarria suerta daiteke jakina arlo ekonomikoan arduratutako edonorentzat. Zehazkiago ikus dezagun nola dagoen osatua liburu. Bi zati nagusi daude: bat ekonomia internazionalari dagokiona, eta bestea Espainiako ekonomiari dagokiona. Lehenen ikuspegi orokor bat eskaini ondoren, arlo finantzieroa, energia eta materia primak aztertzen ditu; eta bigarrenean, produktzioa eta eskaintza, eskaera eta prezioak. Enplegua eta soldatak, kanpoarekiko komertzioa, ordaintzen bala lantza eta ekonomiarekiko politika. Kudaroak eta taulak nonahi eta ugari. Ongi ostarutako liburu baliagarri bat.

Gizona eta teknika

INFORME
ECONOMICO

1980

25

Uztaila 26
Abuztua 2

ALDIZKARIAK

«Gasteizko udal informazioaren aldizkaria»; 40. zenbakia, 1981ko urtarril-apirila

Debalde banatzen da Gasteiz guztiko etxeetan bertako Udaletxeak bul-tzatu eta ateratako aldizkari hau. Oso mardula bera, eta zenbaki honek badu, izan ere, besteetatik berezten duen ezagugarri bat. Aldizkariaren azalean ipintzen duen bezalaxe, urten betetzen dira Gasteiz hiria fundatu zenetik 800 urte. Eta horren oihartzuna jasotzen delako aldizkariak. Gainerantzekoan Udalararen bizitzaren laburpena eta berriak ere bada-kartza, eta hauekin batera zenbait ezagunen artikuluskak. Hala ere, duela 800 urte ez zen Gasteiz fundatu, Vitoria baizik, edo areago Victoria. Izan ere, Gasteiz izena izan zuen urte hura arte, hiri bihurtu zen arte.

daude emanda, eta aurkezpenakori dagokienez, ma-kinaz idatziak behar dute izan lanok, lan bakoitzaren lau ale bidali beharko dire-larik, ondo josiak eta era soil batez azalezatuak. Lanek izenorde pean aurkeztu beharko dira, eta kartazal aparte batetan, la-naren izenburua eta egilearen izenorde ipiniko da, eta barruan egilearen izen dei-turak, helbidea eta telefo-noa. Lanen hedapena hauxe dateke: nobelak 125 foliotakoa eta poesiak 700 lerrotakoak. Hauek osa-tuko dute epaimahaia: no-belarako, Juan San Martin, Anjel Zelaieta eta Jon Kor-tazar; eta poesiarako, Euse-bio Erkiaga, Alfonso Iri-goien a Jon Juaristi.

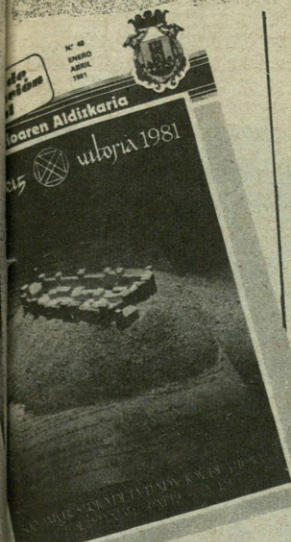
Ikerlana: Saria 300.000 pezetatakoa izango da eta aurkezteko baldintzak on-dorengoak dira: 1980ko Urtarrilaren lehena baino beranduago aurkeztu eta irakurritako tesiak, tesinak eta karrera-amaierako pro-jektoak izatea, lanek jaso-tako kalifikapena kontutan hartuko delarik. Lan ba-koitzaren lau ale bidali be-harko dira, ondo josiak eta era soil batez azalezatuak. Egilearen izen deituraz si-natuko dira. Helbide aeta telefonoa ere adieraziz, era berean jasotako kalifikape-naren agiria bidaltzea.

Lanak bidaltzeko epea Urriaren 15ean, eguerdiko 12etan bukatzen da, eta helbide honetara bidali be-harko dira: Bilbo Aurrezki Kutxa, Gran Via 23, Bil-bao 9. "Azkue" sariketa-rako dela adierazi beharko da. Epaia Abenduaren lehen hamabostaldian izango da.

LEHIAKETAK

VII Azkue sariketak an-tolatu ditu Bilbo Aurrezki Kutxak, diotenez Kultur Ekintzaren barruan euskal kultura laguntzeko na-hiean, hiru arlo hartzen di-tuelarik: nibela poesia eta ikerlana.

Nobela eta poesia: No-belarako 400.000 pta. eta poesiarako 300.000 pta.

Baso emaitza eta l

Gerezi basatiak

(Prunus aviun, prunus cerasus, prunus mahaleb)

Gerezi basati mota batzu daude euskaraz bereizten ez ditugunak. gazt. = cerezo silvestre, guindo, manael edo Santa Lucia.

Gerezi basatiak nahiko ugariak dira gure lurretan. Hemen bertako zuhaitzak dira eta gure eguraldi epela haienztat oso egokiak. Gereziendoak basatiak dira; bainan bere frutuen interesegatik landu eta horturatu da. Basoko gereziak, batzu gozoak, beste batzu garratzak, jangarriak dira eta oso osasuntsuak. Euskadin sarritan espontaneoki gereziak sortzen ikusten da, zozoek edo eramandako hazien bidez. Durango aldera gereziak ematen dituen aritz bat dago. Dirudienez, bere enbor zaharrek zulo batetan gerezitxo bat erne dela ta.

Urkiaren sapa

(15 argazkia)

(Betula pendula)

Gazt. = savia de abedul; cat. = bedoll; gal. = bedoiero; fr. = bouleau

Urkiaren sapa edaten da eta gozoa da. Honen bidez azukre bat atera ahal da. Urkiaren sapa elikapen bat izan eta gero sendagarria da. Giltzurrunen inflazioetarako eta odola garbitzeko ona da.

Neguaeren amaieran zauri bat egiten ba zaio sapa asko dario, Honek glukosa eta azido tartariko asko dauka eta edari ona da. Fermentatzen uzten bada urki-ardoa egiten da.

Urkia zuhaitz ederrenetarikoa bat da. Azala zilarrezko kolorekoa du. Hostoak ronboidaleak eta atzeko aldetik zuritsuak. Urkiak, altza eta urritzak bezela, abarretan zintzilik "amento" berezi batzu erakusten ditu.

Honaino Euskadin aurkitu ahal ditugun zuhaitz interesga-

rrienak basafrituak jateko ikusi ditugu. Orain hemen urriak direnak edo Europan dauden beste zuhaitz ezagugarriak, batez ere Mediterraneo alderantz, erakutsiko ditugu.

Almeza

(16 argazkia)

(Celtis australis)

Eusk. = almez edo basoka; gazt. = latonero, almez; cat. = lledoner; gal.-agreira; fr. = Miconcoulter.

Frugiboroki bizi ziren herri batzurenztat almezaren frutua bere alimentu nagusia izan zen. Frutu hauek, ilarren bolatxoek erakoak, azukre asko daukatenez gero gozoak dira; hazietatik olio oso on bat egiten da. Txorien ere almezaren emaitzak mokokatzea zoragarria zaie. Urteko kimuetan aurkitzen dira ilar hauek lehenagoz berdeak direnak eta gero heltzen direnean baltzitu eta tximurtu egiten direnak.

Zuhaitz eder honek azala errautsen kolorekoa du. Bere hostoak lanza baten puntaren erakoak eta aserratuak dira, eta goiko aldetik latz xamarak, behetik, berriz, bigun bigunak. Loretoak bakartiak eta zuri-horiak dira.

Almeza Europako hegoalde-rantz eta batez ere Mediterraneo eskualdean bertakoa da. Han ere bere itzalaz bideak eta kaleak hornitzeko batzutan aldatzen da.

Belorita

(17 argazkia)

(Pinus pinea)

Gazt. = pino piñonero, pino manso; cat. = pipara-sol; gal. = pinheiro manso. fra. = pin piñier.

Perretxiko siluetazko pinu begiragarri eta emankor hau Euskadin ere ikusi ahal da. Hala ere, ez da ugaria, zeren eta lur siku eta beroagoak nahiago baititu.

Peninsulan zenbat eta hegoalde-rago gehiago aurkitzen dira. Belorita, hor, zuhaitz basatia eta bertakoa da. Gertatzen dena zera da: bere zurarengatik eta bere frutuengatik sarritan aldatua izan dela; beste basazuhaitz askoren gisaz. Oraindik, antzineko pinudi zabal haietariko baten bat gelditzen da. Doñanako erretserbarrena bezelakoa. ¡miresgarria! han hondar hutsean pinu sendo horiek erretzen dira. Bere itzalean oreinak, basurdeak, basakatuak, linzeak eta animalia mota guztiak jan eta bizi ahal dira.

Pinaziek edo pinoneek elikapen handia daukate (proteina eta kaloria asko). Negua eta udaberria artean heltzen dira. Orduan pinak zabaldu baino lehen marroiak direlarik biltzen dira.

Landare jangarriak

Gero sutan pizka bat ipiniz gero zabalitzen dira eta pinaziak atera.

Udan beloritan gelditu diren pinak zabalirik daude eta bere azpian aztertuz pinaziak topatzen dira. Azokan pinaziak nahiko garestiak dira, han hegoan bi pezeta pina bakoitza besterik ez diete ematen, eta asko lurrean gelditzen dira. Batzu biltzeagatik ez dizute inola ere ezer esango. Belorita errez ezagutzen da urrutetik ere bere euritakozko eragatik. Beste pinu motek pinaziak ere ematen dituzte baina askoz txikiagoak. Hala ere, pazientzia pizka batez ere bai jan ahal dira.

Oso zaporetsuak dira, gustoa zonzentratua eta gozokietarako ez dago hoberik. Usoek ondo dakite pinazi txikiok aprobetxatzea.

Algarroboa

(18 zenbakia)
(*Ceratonia siliqua*)

Eusk. = Algarrobo edo mari-koltze; gazt. = garrofero, algarrobo; cat. = garrofer; gal.-alfarrobeira; fr. = caroubier.

Hegoaldeko lur beroetan ibiltariari eta txirrindulariari itzal zabaltsua eskeintzen dion zuhaitz hau, "txokolatezko baten zuhaitza" izenez bautizatu nuen. Udazkenean bere abar zaharretatik zintzilik leko marroi pilo bat dago. Frutu hauetatik azala ta guztiz jaten da. Refreskanteak eta oso gozoak dira. Umeentzat ezin aurkitu gozoki osasuntsuagorik. Elikapen handia du. Konparazio bat ipintzeko: 147 k. algarroba, 100 k. gari eta 74 baba, elikapen berdina dute. Gainera tripetako arazoetarako eta bronkioak osatzeko onak dira, herriak esaten duenez. Frutu hauetatik ezti antzeko bat atera daiteke, eta Egipton edari espirituoso bat egiten da.

Andaluzian, ugariak direnez gero, pentsurik ez erosteko aberei ematen dizkiete alimentu sendo hau. Mediterraneoari begira dauden eskualdeetan bertakoa da algarroboa. Hala ere, ez du basorik eratzen eta gehienetan arte edo olibo artean bakarti topatzen da.

Zuhaitz honen ezaugarri berezi bat bere hostoetan dago. Hauek, neguan ere gogorak eta berdeak irauten dutenak, paripinatuak dira, folioloak borobiltzuak direlarik. Udazkenean frutuak zintzilik dauden bitartean loreak agertzen dira gure kuriositatea esnatzen.

Palmitoa

(19 argazkia)
(*Chamaerops humilis*)

Gazt. = palmitera, pailmito, palma de escobas, palma enana; cat. = margallo; gal. = palmeira; fr. = palmite.

Euskaraz astapalma eta palmafina izenak ere eman dizkiote, baina asmakeria bat direla ematen dit, zeren eta Euskadin ez da ikusten jardina baten batean ez bada.

Zuhaitz hau Mediterraneotik hurbil dauden lurretan bizi da eta Europako osoan dugun bertako palma bakarra da. Ikusten ditugun beste guztiak kanpotik ekarritakoak dira.

Han landu gabeko lurretan hazten da. Bere kukuluak edo bere sustraiak jateko oso onak dira, batez ere negua aldera. Esaera zahar hau entzuten da: "ma que un carnero vale un parrnito en enero". Aitzur txiki batez kukulu ateratzen zaio, lehenengo azalak kendu eta erdikoa gordinik ere jaten da. Duela denbora gutti oraindik artzainek biltzen zituzten gero herrian saltzeko.

Palmitoak hazten uzten badira palma ederrak egiten dira, baina normalki metro bat baino besterik ez dute hartzen, ahuntzek nahi eta gogoz jaten dituztelako.

Lehenengo parte hontan frutu jangarriak eskeintzen dituzten basa-zuhaitzak ikusi ditugu. Baina elikapen ezin naturalago bat emateko prest, askoz landare gehiago daude eta ziur aski behin baino gehiagotan haien ondotik ezagutu gabe pasatu gara eta bere hostoak, bere frutuak edo bere sustraiak jangarriak eta osanuntsuak direla jakin gabe. Guzti haletaz bigarren partean hitz egingo dugu. Naturelan hainbeste gauza ezagugarri eta erabilgarri egonda, hor jarraitzea lanean izerdi negartuz, azokan dirua negartuz, agian gu ez alimentatzeko gero, damugarria da.

K. DONOSO

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

Izena
Nombre

Kalea
Calle

Herria
Población

ZK
N.º

Bizitza
Piso

Herrialdea
Provincia

ANAITASUNA

☐ Hamabostkaria. Urteko harpidetza: 1.500 pzta.
Publicación quincenal. Suscripción anual: 1.500 ptas.

ARGIA

☐ Astekaria. Urteko harpidetza: 2.500 pzta.
Publicación semanal. Suscripción anual: 2.500 ptas.

HERRIA

☐ Astekaria. Urteko harpidetza: 2.250 ptas.
Publicación semanal. Suscripción anual: 2.250 ptas.

Hartu nahi dut.
Deseo suscribirme a:

JAKIN

☐ Hiru hilabetekaria. Urteko harpidetza: 1.100 pzta.
Publicación trimestral. Suscripción anual: 1.100 ptas.

SASKI-NASKI

☐ Hilerokoa. Urteko harpidetza: 900 pzta.
Publicación mensual. Suscripción anual: 900 ptas.

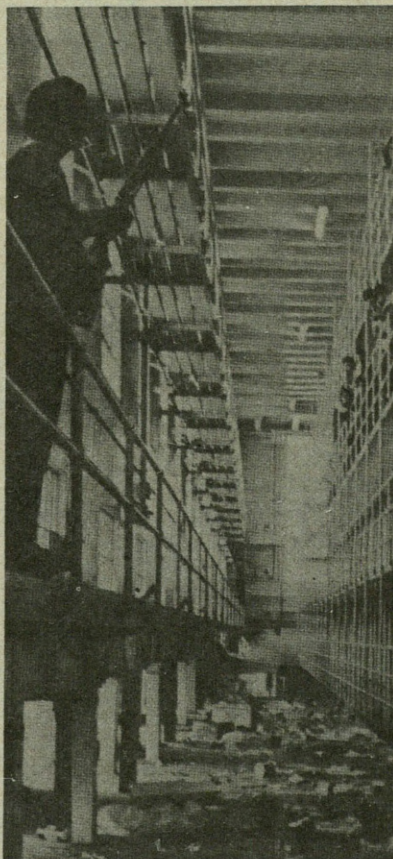
X batez jar ezazu harpidetu nahi duzun aldizkaria.
Señale con una X la revista o revistas a las que quiera suscribirse.

Txartel hau bete eta gero bidal ezazu mesedez 495 posta kutxara, Bilbo, **PRENTSA EUSKARAZ** karta azalean jarriz.
Una vez rellenado este boletín, envíelo, por favor, al apartado 495 de Bilbao, poniendo en el sobre **PRENTSA EUSKARAZ**.

ORDAINKETA MODUA: Harpidea hartzen duzun aldizkariak zurekin sartuko da harremanetan ordainketa modua jakin dezazun.

FORMA DE PAGO: Cada revista, a la que se suscriba, se pondrá en contacto con usted para darle a conocer sus formas de pago.

1

Carabancheletik 117 preso Puerto de Santa Mariako espetxera eraman ditu espainol gobernua zigor ekin-tza dirudien erabaki latz batetan. Preso beraien egoera gogortuz gainera beren senideek berengana joateko aukera zailagotzen du erabat, mila kilometro baino gehiagoko bidaia egin beharrean aurkituko dire-lako.

Eta m-koak Puerto de Santa Mariara eta p-mak Gasteizko Nanklare-sera eramango dituztela azaldu du gobernu berak presoan arteko be-reizkuntza eta zatiketa sakontzeko asmotan edo...

Erantzuna berehala eta gogor iri-txi da preso beraingandik. Kartzela berrira iritxi orduko gose greban ha-siak dira 117ak. Herri mailan eran-tzunak oraindik ere ikusteko daude. 117 hauen artean Joseba Sarriónan-dia gure lagun eta kolaboratzailea dugu. Carabancheletik txintxo txin-to bere lanak bidaltzen zizkigun be-zala jarraituko ahal izango ote duen laister jakingo dugu. Hala ere hau ez da izango bere arazo larriena bene-tan. Beste laguntzarik eman ez die-zaiekegun bitartean animo eta gogor!.

2

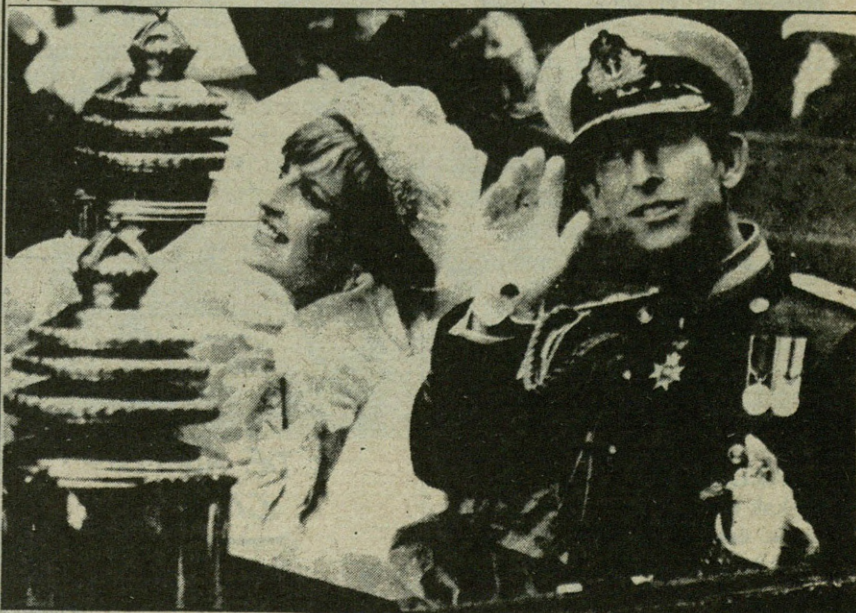
"Ez nuen uste nik esandakoak hain-beste garrantzi hartuko zuenik", esan omen du Fernandez Pose gene-ralak Madriden, Coruña botata-koak ezin direla horrela bota esan diotenean.

Astakeria zirenik ez diote esan noski, erregearen ordezkaritza zuen mementua une desegokia zela bai-zik. Pentsa zer ulertuko duten de-mokraziaz general horiek, non bizi direla uste dute tamainako astakeria horiek esan ondoren astakeria dire-nik ez konturatzeko. Berak bezala pentsatzen ez dutenak existitzeko ere eskubiderik ba ote dute? Francoren itzala, Francoren itzala.

3

Koldo Izagirre hiztegi berezi bat egi-ten ari zela aspalditik genekien, berak esanda. Ba zetorrela ere aspal-ditik entzuna. Horregatik, Iruinean "Ba dator, egia da!" esan zigute-nean, ezin sinetsi eta kafe bat egin genuen apustu, ezezkoan noski. Eta galdu egin. Jadanik inprimategian sartua bait dago Hordagok argitara aterako digun hiztegi mardul hau, 1.000ren bat horrialde, hitz berezi, modismo, esaera bitxi eta abarrez beteak, egileen artean Koldo Izagi-rre eta Ramon Etxezarreta... En fin, bi liburukiok (bi tomo izango bait dira) eskaparatean noiz ikusiko irri-katzen gaudela. Eta sinista ezak, Koldo, kafea pagatu beharrak poz eman digula.

4

Inglaterrako Carlos Printzea eta Lady Diana Spenceren arteko ezkon-tza dela eta ingles herri xelebre ho-rrek nahiko zirko montatu du oraingo honetan. Bostehunenbat miloi pertsonak jarraituko omen dute "gizaldiko ezkontza" deitua izan den hau. Folklore izan ala ez —ez da erraza jakitea ingles herri ho-rrentzat alako gertaera batek zer esan nahi duen hor erabiltako diru-tzak toki egokiago bat izan lituztela pentsatzen du lepo gainean bi bela-

rri baino zerbait gehiago duen edo-nork. Galde dezaiela bestela Liver-pool edo beste herrietan iskanbilak sortzen ibili diren gazteei. Ingles po-liziak ere nahiko flemma jarri beharko du egun batez langabezia daude-n aurka eraso egin ondoren urrengo egunean halako ponpak ba-besten ibili behar duela ikustean. Hauek ere kaskoan zerbait baldin ba dute ere. Prozesioa ikusteko 30.000 peztatik gora ordaindu due-nik ere ba da. Enfin!!! Folkloreari errespetoa gorde behar zaiola eta....

Euskadi, Espainiako kantzerra

Fuerza Nuevako 757. zenbakian "Euzkadi, cáncer de España" izeneko liburuaz egindako aipamen batetan honakoa irakur daiteke: "Cuando alguien cercano a nosotros pronuncia la expresión Euzkadi, irremediamente nuestro corazón nos sitúa ante el dolor, el crimen y la desolación. ¿Cómo encontrar otro significado menos cruel...? Hace unos años, no muchos, hacer alusión a las provincias Vascongadas era situarnos ante su paradisíaco paisaje, la dulzura rítmica de sus bellas canciones, sus célebres orfeones, sus danzas de singular plástica, la simpatía de sus fornidos mocetones y la evocación de sus grandes hombres como Unamuno, Maeztu y Pío Baroja. Decir Vasconia era decir nobleza, generosidad, entrega y laboriosidad sin fin con esas chimeneas enhiestas hacia el cielo y las aguas turbias de sus ríos —turbias por el trabajo que honra y enaltece a un pueblo—. Pero ahora, ciertamente, decir Vascongadas —ni siquiera este nombre se anhela conservar— es decir dolor, miedo, sufrimiento".

Interviuko neskak

Askok esaten digute ea zergatik ARGIA ez ditugun ateratzen neskak larrugorritan, gehiago saltzeko edo. "INTERVIUK egiten duen bezala" esaten digute. Hlere, guri bitxiagoak iruditzen zaizkigu argazkiekin batera doazen testuak, eta hona hemen horietako bat. 270. zenbakitik hartutakoa. Bere izena: "Conchita, un verano fugitivo": Aunque Conchita tiene escrito todo su futuro en el rostro, hay en sus ojos, a corto plazo, un destello imprevisible. Un brillo que se resiste a la clasificación definitiva. De modo que es posible que pase unos días en Bagur. O quizá lo haga en Palamós. Depende. Conchita es una mujer que de

repente se ha abierto hacia lo nuevo, lo súbito, lo percedero. En el fondo de su horizonte ha descubierto la afirmación de Quevedo y con él piensa que una vez huido lo que era firme, sólo lo fugitivo permanece y dura.
— Conchita, ¿y ese pelo?
— Un capricho.

Gora España askatuta

Cambio 16an editorialetik hartua, besterik gabe. Azken zenbakian jakina, hau da, 502an: "Si en momentos en que la ira estalla ante dos nuevos asesinatos de ETA en el País Vasco, el informe sociológico de FOESSA nos asegura que la mitad de los vascos son independentistas y "comprenden" a ETA, natural es que el pesimismo se apodere de nosotros. Si eso fuera cierto, el dolorosísimo proceso de pacificación puesto en marcha desde hace cinco años por el régimen de libertades, de bien poco habría servido. Vuelta a empezar, y con centenares de compatriotas

iniciamente asesinados en esos años. Penélope multiplicada por dos. (...) El informe y las encuestas que publicamos en este número permiten así fortalecer la esperanza en que el Gora España Askatuta, Viva España Libre, es cada vez más real entre los vascos". Amen eta txiton.

18 de julio, ni txitxa ni limona

Aurtengo urteari dagokionez, ez omen ditu lagun asko bildu Blas Piñaren mintzaldiak. Hona zer dioen LA CALLE bere 174. zenbakian: "Piñar está muy solo. Los comprometidos golpistas le abandonan para no comprometerse más. Sus seguidores no entienden que saque palomas. Los Ayuntamientos le niegan plazas de toros. El 18 de julio de 1981, año de la desgracia de Tejero, ha sido el más pálido de la transición. Apenas un acto pobre en Aranjuez, una Misa en el Valle y un "caralsol" con Carmen Polo".

EL JUEVESen 217. zenbakitik.

Squatersak: Zergatik?

Alemanian eta Holandan alokatzeko etxeak falta dira baina asko eta asko hutsak daude degradatzen joan daitezke; honela estatuaren subentzioz eta bakarrrik erreformazioaren %15a ordainduz eta galanta bat eraiki daiteke; jende multzo bat etxe hauek okupatzen hasi zen. Multzo hau gehiagotzen doa. Estatuarentzako arazo bilakatuz Squaters batzuekin eduki dugun

elkarrizketaren bidez ekintza honen zergatia jakin ahal izan dugu. Beraz hemen doakizue hauei egindako galderak eta beren erantzunak.

Historia eta arrazoinak.

G.— Nola hasi zen etxe-okupatzaile mogimendua?

E.— Hau, 1970. urtean hasi zen APO (1) garaian; 1975. urtean atzerakada bat sofritu ondoren 78an indarra hartzen zuelarik gaur arte.

— Zuen taldeen artean denbora haie-tatik gaur arte zein aldaketa iruditzen zaizkizue garrantzitsuak?

— Hasieran denak ikasleak ginen. orain beste jende mota bat ere aurkitu daiteke. Batez ere gizarte honekin bat aurkitzen ez diren pertsonak, gogoz aurkitzen ez diren pertsonak: langileak, ikasleak. e.a....

— Ezin naiteke mogimendu honen hasieraz mintzatu, baina orain dela urte batez aurrera bai; lehen dena musika, festa, joku bat zen poliziare-

kin gerraketarik izatea ez zen nahi, beraz beraiei hau aditzera emateko karteletan hori esaten genien. Hemendik aurrera gure asanbladetan honi buruzko eztabaida gogorrak agertzen dira, etxe okupatua nola defendatu, zer egin polizia etortzean, e.a....

— Polizia etortzean, batzuek hauei lorak eskeintzen dizkiete "BONBARIK EZ, LOREAK BAI" esanaz. Beste batzuek berriz lurtean eseriaz eta bata besteari helduaz erresistentzia egiten dugu.

— Komunikabideek mogimendua bi zatitan banatu nahi dute: biolentoak eta ez-biolentoak. Bainan gero eta gehio jarraia ez-pasibo bat aurrera eramaten duen jendea aurki daiteke.

— **Eta hiri honetan konkretuki nola mamitu dira okupazio hauek?**

— Ihauterietatik neurri biolentoak hartzen hasi ginen, bankuetaetako zerrailatan pegamentua ipiniaz, eskapareak hautsiaz... guzti honen aurrean egunkari eta aldizkariak isiltasuna gordetzen dute eta Belgikako irratietan esaten da bakarrik. Goerdelerstren (2) hasiera batean oso batuak ginen, bainan bi hilabete ondoren arazoak hasi ziren: pisu gabeko pertsonak daude, alkoholikoak... arazo ezberdin eta pila bat batu ziren, barneko eztabaidetan aritzen ginen akzioak aurrera eraman gabe.

Jende askok politiko kutsurik ez zuelako alde egiten zuen. Azkenik polizia etorri zen eta hasieran zegoen taldetik multzo txiki bat kan-

pora bota beharrean aurkitu zen. Arazo honengatik etxe honetan oso jende gutxi sartu da.

— **Zuek arrazoin ezberdinak dituzue honelako akzioak egiteko?**

— Arrazoinak oso esberdinak dira noski, nire ustetan alde batetik etxe huts asko daudelako da eta baita ere oso garestiak direlako eta, bestalde bizi komunal bat ezin delako egin.

— Hala era guztiz ere arrazoinak baikoitzarenak dira, nik adibidez kontrajarrera bezala egiten dut.

— Nik uste borroka guztien batutze bat delako.

— Hemendik bi urtetara etxe gehiago okupatzea ezinezkoa izango da, biolentzia gehitu egingo da eta justiziak ez du utziko, gogoz jaiutuko dute.

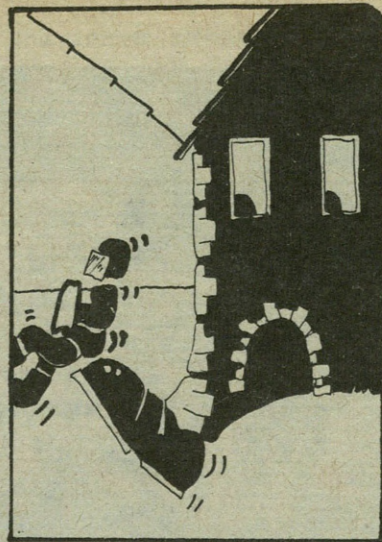
— **Zuk, lehen, etxeak okupatzea borroka guztien lotura bat zela esan duzu, zein erlazio mota duzue beste borroka fronteekin?**

— Niretzako hau borroka guztien batutze bat da, ni ezin naiteke emakumeen mogimenduan, antinuklearretan... ez eta bestean bai egon, nik uste hau guztien batutze bat dela. Bainan ez dut uste guztiek arrazoin berdina dugunik.

— **Eta legeak akzio hauei buruz zer dio?**

— Hemen legea ez da Ingalaterran eta Holandan bezala, hemen legeak ez ditu honelako akzioak onartzen.

— **Legeak ez badu onartzen, zergatik ez da polizia berehala agertzen zuek kalera botatzeko?**

— Hau taktika poliziala dugu, guk indarra galtzea espero dute, eten-gabe poliziaren etorrera itxoiten egon behar dugu. Beraiek zera pentsatzen dute: "une honetan bagoaz biolentzia handia izango da, beraz itxoin dezagun".

— Etxe hau konkretuki orain sei urte hutsik dagoela eta kale honetako jendea ez dago gure aurka. Polizia zergatik ez datorren? Hemen bi teori desberdin daude: hau da bat: hemendik ateratzen bagaituzte berriro etorriko gara, zeren eta udaletxeak ez dauka etxea konpontzeko dirurik, beraz dirua lortzen duen bitartean,

berriro okupatuko genuke. Bigarren teoria zera da: polizia ez badator biolentziarik eman ez dadin da, hiri honetan hau ez dagoenaren inpresioa emateko.

— **Hartzen duzuen etxea hobetzen duzue hala dagoen bezala utzi?**

— Etxea hobetzen arduratzen gara baina ez gehiegi zeren eta handik denbora batera bota behar gaituzte-nez ezin dugu asko egin.

Egungo esperientzia.

— **Nola erabakitzen duzue zein etxe okupatu?**

— Zein etxe okupatu jakiteko hutsik dauden etxeak begiratzten ditugu, honela norenak diren galdetu ondoren zein dagoen hobe ikusten dugu, okupatzeko zer posibilitate dauden... ondoren taldea eratzen dugu. Etxe guztiak ez dira Estatuarenak, pribatuak ere ba daude.

— **Orain zenbateko taldea zaudete?**

— Hamairu pertsona, batzutan norbait gehiago dator baina fijo, hamairu.

— **Eta ekonomikoki nola konpontzen zarete?**

— Batzuek lan egiten dugu, beste batzuk bekaz, baina hala eta guztiz ere, ez dugu etxe barnean dirua irabazteko ezer egiten.

— **Beste etxe okupatuekin inongo koordinaziorik ba al duzue?**

— Bai, astean behin asanblada bat dugu besteekin, asanblada hau batez ere informatiboa izaten da.

— **Alde ortatik nola konpontzen zarete etxe barnean?**

— Hemen gauza ezberdinetaz hitz egiten diren asanbladak egiten di-

tugu, gure arazo pertsonalak, deba-teak,... dena.

— **Etxetik kanpo zer akzio mota daramazue, zer egiten duzue kanpoko jendeak hemen gertatzen denaren berri eta honen arrazoiak jakin ditzan?**

— Goerdelestren inguru hauetan lan asko egin genuen, baina ez dugu uste hortan gehiegi egiten denik. Orain dela bi urte kale honetako jende guztia errentzat jai bat antolatu genuen, baina ez zen jende gehiegi etorri.

— **Eta beste organizazioetako erlazioa nolakoa da?**

— Hemengo batzuk nuklear aurkako batzordeetan lan egiten dugu, beste batzuk KLENKESen (3). Alderdi-kin ez dugu erlazio handirik, batzutan eskutitzen bat bidaltzen digute. Bestalde, gu gara nuklear aurkako batzordeak!

— **Nola ikusten duzue gaur egur Alemaniako egoera? (4)**

— Alemanian egunero etxe gehiago okupatzen dira eta biolentzia gero eta gehiago ari da zorrozten; egoera honek ez du denbora askoan iraungo, baina honela sistemaren benetazko aurpegia ikustea errazago izango da eta gainera mugimendu berri eta radikalagoak sortu araziko ditu. Gure ustez hau nazioarteko laguntza bat da, nahiz eta jende asko ikuspuntu honekin ados ez egon.

— **Mugimenduak etorkizun iluna dauka, Alemanian ekonomia ez dabil ondo, eta honek Estatuaren gogortasuna dakar: urtebetean amaitu daiteke mugimendua, baina amaitzen bada ere bilakaera bat adieraziko du;**

agian ez dira etxeak okupatuko bainan kontrajartzeko beste borroka mota bat emango da.

— Gero eta polizia gehiago agertzen da kalean pistolonekin... argi gertatzen ari da ez gaudela benetako demokrazi batetan. Nuklear armamentuaren aurka gero eta mobilizazio haundiagoak daude. Alemania U.S.A.-ren kide denez argi ikusten da beste herriei zer egiten duten, baina ezin dezakegu bost urte barru zer gertatuko den esan.

Egoera pertsonala.

— **Zuen artean nola sentitzen zarete?**

— Bakarrik biziare zure borroka aislatuagoa sentitzen duzu, zu baita ere; baina besteekin elkar biziare bestearen arazo desberdinak ezagutzen dituzu; bestalde Estatuaren aurkako borrokan gehiago sakontzen da, bere aurka jende gehiago elkartzen garelarik.

BIZORO J

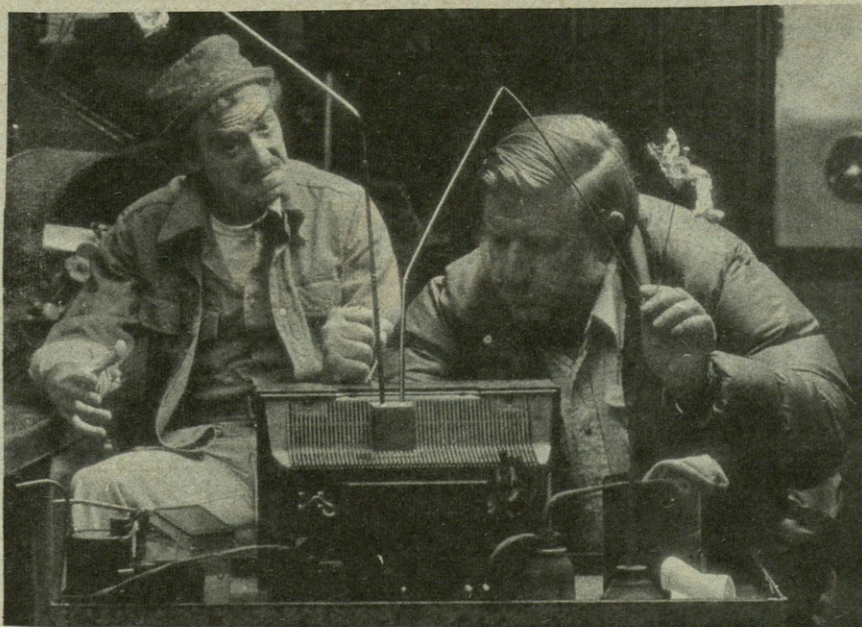
(1) APO: 1968. urtean Alemaniaren sortzen den oposizio antiparlamentarioa.

(2) Zortzi hilabetez egon zen okupatua etxe bat hiri honen barnean. Gaur ez dago okupatutako etxerik, halakorik ez gertatzeko modu hobereena etxea hobetzea omen da eta.

(3) KLENKES: Meuraueko zati batetan argitaratzen den aldizkari alternatiboa.

(4) Elkarriketa hau apirilean egina da. Ordundik egoera asko radikaldu da eta poliziak dauden txokeak gero eta biolentoagoak izaten dira.

Dirua problema ez denean

Ramon Labaien: "Euskadi euskararik gabe, sustantziarik gabeko hitz bat besterik ez"

Iazko azaroaren 10ean eman zituen Euskal Irrati-Telebista Eskolak lehen urratsak; joan zen ostiralean, uztailak 24, eskola hortako bikoiztaileek egin dezaketaren froga eskeini zitzaien prentsari. Marrazki animatuekin batera RTVen ikus daitezken pelikulak entzun genituen euskaraz, "Lou Grant" eta "Sendagileak Etxean" telefilmak, western bat eta japoidar drama bat.

Eskola horretan urtean zehar jo ta ke aritu direnak zorian frango jaso dute jadanik, batez ere Eusko Jaurarlitzarengandik. Labaienek ostiralean eskeini zizkien hitzek, zorionekin batera, nolabait euskararen etorkizuna

beraien esku zegoela adierazten zuten.

Kultur Ministrari eta Sailburu den Ramon Labaienen hitzetan asma daiteken euskararekiko politika teorikoa ez da beste zenbait talde erradikalek dutenetik urrun geratzen, euskara salbatu beharra. Baina Labaienek euskara salbatzeko ba dirudi telebistagan bakarrik duela konfiantza eta herri kulturgintza eskutik utzita daukala esan behar da. Ba dakigu Iparragirre orain ehun urte, gutxi gora behera, hil zela eta hortara datoz hainbat eta hainbat kultur ekintza (ziur gaude jadanik telebista prest egongo balitz "Grandes Relatos" ere Iparragirrerri buruzkoa izango zela). Baina iaz eta datorren urtean zer?

"Dirua ez da problema" esaten duen denbora hauetan zergaitik dago zapuzteko bidean, arazo ekonomikoak direla medio, euskara komunika bide daukan hainbat proiektu?

Eusko Jaurlaritzak bere esku izango dituen masa komunikabideetan eta Labaienek dionez ez zaio telebistan gaztelera sartzea interesatzen, irratian berriz bai, "Deia" egunkariari honela zioen: "FM-ko hiru emisora jarriko ditu Gobernuak, bi serie egingo dituzte sei frekuentziaren bidez, hiru euskaraz eta HIRU ERDARAZ".

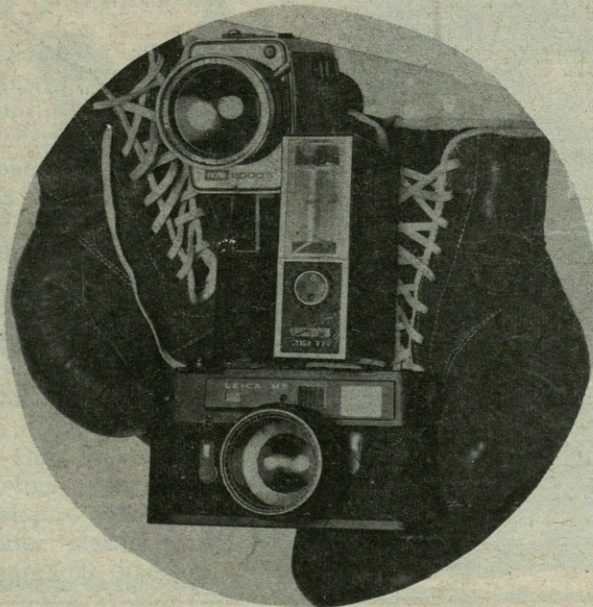
Geografia ere ikutzen du Telebistaren arazoak. Telebistak dadukan garrantzi handia ikusiaz harrigarri da nola uzten den alde

batera Nafarroa. Hor dago estre-natu berria "Tele-Navarra" eta Labaienek "Deian" Durango telebista zentrala zergatik galderari honela erantzuten zion: "Ba geografiari bagagozkio, haxe delako Euskal Herriaren erdia, Donostiatik 40 minututara, Bilbotik 15era eta Gasteizetik ordu erdira", eta Iruinea eta Ifar Euskal Herriatik?

Dena dela eta beste problema batzurekin hemengo telebista-irratien aurreprestaketan gaude. Nahiz eta epeak sistematikoki atzeratzen joan. Oraingo honetan 1982. urtebukaerarako azpiegitura prest edukitzea da asmoa, 1983ko haseran emititzen has-teko. Bikoizketa (pelikulen itzul-pena) nolabait prest dago ostira-lean ikusi genuenez nahiz eta oraindik erabiliko den euskara-ren arazoa zintzilik egon. Esan digutenez telebistako eskolan arazoak sortu dira azentuekin eta batez ere inoiz erabili ez diren espresioak erabiltzean, hauek gi-dioen esijentziak sortutakoak iza-nik.

Gaztelera etxe euskaldun as-kotan telebistaren bidez sartu zela eta orain prozesu berbera erabili nahi da euskara sartzeko edo hobe euskara gal ez dadin. Ikusi behar da hala ere, gaztele-rak ze sustantzi transmititzen zuen eta duen, eta euskarak ze sustantzi transmitituko duen. Telebista arbuiagarri bait da masen antzubide denean komunika bide izan beharrean.

Jose Mari ITURRATE

JAKIN

euskal kultur aldizkaria

hiruhilabetero

**19/20 zenbaki bikoitzaren
gai nagusia:**

**ELEBITASUNA-
REN AUZIA
IKASTOLETAN
—ikastolen hizkuntz
ingurugiroa —
politika linguistikoa
—irakaskuntzaren
sistema —hizkuntz
interferentziak —
ikastolaz ikastola ele-
bidun eskolak**

Iparragirre bertsolari

**Diktablanda gogor
baten birjaiotza**

**500 pta. ale bikoitz hau
1.100 pta. urteko harpi-
detza**

Eskabideak eta
harpidetza:
Ategorrieta hiribidea, 23, 1.
esk.
Donostia-13
Tel. (943) 27 17 13

GAUR udazkengarriak garenen Diego Valor mito ahantzezinaz gazteenak lojikoki ezin dute gogoratu. Diego Valor hala ere Alcázar eta Pedrín, Antifazdun Gudaria eta Flash Gordon baino ospetsuagoa zen, lerro hauk sinatzen duenarentzat bederen, eta oroimen ingurubiletan bere kosmiko abenturak hainbeste colacao arratsalderekin dabilta. Eskolatik itzuli eta irrati-zaharra piztu azken Diego Valoren jesta Wiganes enda izugarrien aurka (berde kolorez izaten zirela gainera, par-dessus-le-Marchais, azken txiste Iparraldean) entzuztera, gauza eguneroko eta ezinutizatkoa zitzaigun. Baina ebakiko dugu hobeto mineriarekin eta goazen berriz dinamiko, heroiko eta mirifikiko erreporteroaren bizira.

Iturbide sinesgarritik nire entzumenari heldu zitzaion: Diego Valor, Fresnedillas Behatoki Espazialan zegoen, eta han dagoen katalejo haundienaren lentea garbitzea izango zen bere lan berezia. Argia Pressen velosolex erosberriaren gainean jar egin nintzan azkar eta Castillara joan nintzan. Bada ezpada ere, bidaia guztia bitartean eskuak gora zamalkatu nituen fidantza ematerako, badakizue. Azkenean Fresnedillas heldu nintzen eta velosolexari saritzea erabaki nuen: gasolindegian aeronave erregea eskatu nion gasolingi-

gezurra!

RAFAEL CASTELLANO

Diego valoren bila

leari. Honek esnetxarrez aski begiratu ninduen esan baino lehen: "¿Testás quedando con menda, ninchi?". Madrilgo Gobernu Autonomoak argitaratu duen "Prontuario de Cheli Unificado para Turistas" poltsikotik atera nuen eta, perpausa erdiz ulerturik, sasi-irripa bat botatu nion gasolingileari: "Ordun, ez duzue aeronaveko erregairik saltzen hemendik". Eta gasolingileak, topez moskeaturik: "No te me pongas borde, estraterrestre, cablas común estraterrestre, tío". Hau ulertzea errazagoa zitzaidan, eta trenpeaz probetxatu nuen esateko: "Joño, kasualdiz horrez mintza nahi nuen zuekin. Diego Valor astronauta bat ezagutzen al duzu?"

Gasolingileak oso ondo ezagu-

tzen zuen Diego Valor, Fresnedillas Behatoki Espazialeko kristalgarbitzailea: "Biskuter zahar bat du eta erdi-pirao dabil", murruskatu-euskaraz deskribitu zidan.

Gasolingilea ez zegoen oker.

Diego Valor topatu nuenean beirarasa haundi bat garbitzen ari zen eta bitartean bere Espazioko Ereserkia entzun zitekeen: "Adelante soldados de la Tierra / volad hacia el Espacio misterioso..." Ile zuria dirdiratzten zitzaion buruan. Aurkeztu nintzen: "Argia Pressen erreportero nauk, Diego garaitzezina! Hitz batzuk euskal prentsarentzakoa".

Inoiz ez nion esango! Batetan astronauta zaharra sei edo zazpi pauso atzera egin zituen, beldurrez, begizabalik: "Nondik etorri zara?", galdetu zidan. "Donostiatic", erantzun nion. Hitz gaiztoagoa! Diego Valorek dei luze eta larri bota egin zuen gangaruntz: "Wigan etsaiarekin konfabulaturik zagoz, ordun, donostiar traidora!". "Baina, baina..." zezeldu egin nuen. Diego Valorek irauten zuen: "Ezin duk nirekin itxura egin, hi donostiar eskirola! Urte batetan Donostiara joan nintzen eta Meekhongen erretratua txoko denotan ikusten zen, ala ez!"

Supituki konturatu nintzen. Udal Hauteskundeetako urtea, bai. Eta Alkainen erretratua horma guztietan... Diego Valor gaixoa.

Jatetxea

ALDANONDO

SAGARDOA - TXAKOLINA

DONOSTIA

Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA-6

herriko
plaza

Donostiar kalekume baten gogoetak

- Donostialdean bizi garenok, Euskadiko zilborra garela sinistu dugu beti. Oso urruti geratzen da denborean, "Belle Epoque-ren" Donostia ospetsu hori, eta urrutiago oraindik erreginek Kontxan egiten zituzten bainu xeble horek.

Bainan hala ere, kaxkarinek jarraitzen dugu sinisten lehenengo mailako gipuzkoar eta euskaldunak garela, parranderoenak, potezaleenak, jatorrenak, eta nola ez, abertzaleenak ere noski.

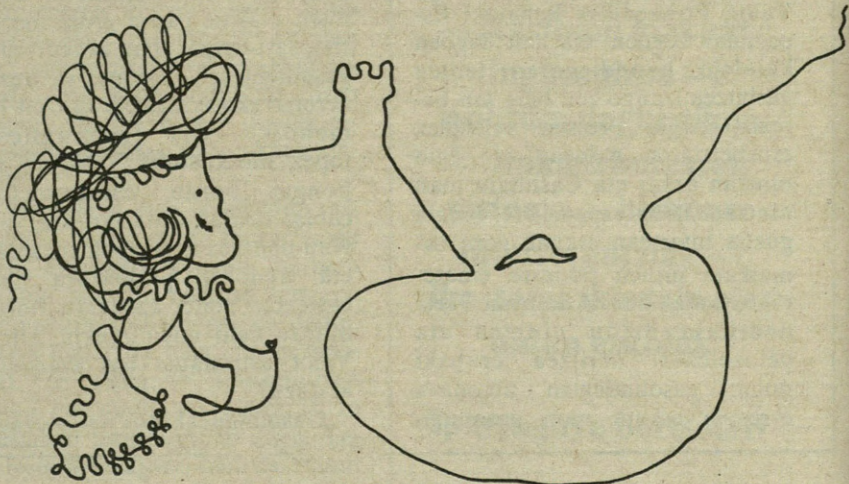
- Gauzak aldatu dira. Donostiako gerrikoan bizi ziren nekazariak desagertu dira, eta baserriak ere mendixkak zeuden lekuetan, gaur izugarritzko lantegi eta tximiniak altxatzen dira.

Igeldo, Ulia, Mendizorrotz, Jaizkibel,... dira Donostialdeko azken bazter orlegiak.

Zuhaitzak erori dira, gurdibideak ahaztu dira betiko, eta gaur trafiko ikurrek, semaforuek, eta autobideek betetzen dute gure eguneroko hodeiertzearen zabalera.

Zarata, hautsa, berebilak kaletan, dendak etxekoandrez beteak, tabernak, ogibitarteko azkar bat eta berriz korrika lantegira... haxe da kaletarren eguneroko leloa.

- Erlauntzak zoko guztiak betetzen dituzte, eta erlauntza zabal eta luze horietan, gizonak eta elektrotresnak, makinak eta gizonak. Kaltzontziloak garbitzeko garbikinarene botoi bat zanpatu eta kitto, Benito Lertxundik atera duen azken abestia entzuteko diska bat jarri eta badago. Teje-

razoaren azken berriak ezagutu nahi baldin baduzu telebista piztu eta nahikoa. Haxe da gure mundua, haxe da gure ingurugiroa.

Dena dago egina, dena dago asmatua, dena dago bideratua. Egin behar duzuna eta egin behar ez duzuna ere. Ez daude irteera gehiagorik.

- Buruari ez dizkiozu bueltak eman behar. Dena dago programatua, dena dago pentsatua. An eta badakizu hilabete bakoitzaren bukaeran soldata, eta berriz betiko borobil itxia hasteko. Galiza urdinak, azken modeloko berebela, telebista koloreduna, za-

pata berriak... Gezurra ematen du gaurko egunean bazter garbiak aurkitzeak, eta bazter horietan egunerokokeria horretan erori ez den jendea ezagutzea gezurragoa oraindik.

Uzten dituzu Lezoko azken lantegiak Gaintxurizketako bidea hartzeko eta segitun azaltzen dira lehenengo baserriak. Olatzar, Mikura, Dorrejil, Bordatxo, Etxetxiki, Daita, Ulamarta, Amuntene. Herrikoetxe, Iribarren, Sagasti, Txatxamendi, Juantene, Ameztia, Bonatxo, Granada, Abendiño, Patxillaborda, Itsua, Etxeberri, Olaizola, Gainza, Apaizartza, Juanmartindegi,

Saizar, Harrihaundi, Elortegi... eta zenbat eta zenbat gehiago.

— Beren pajetek zutik jarraitzen dute, eta bere tximinietatik bizitzaren ke txurituak ikus daiteke askotan oraindik. Baserri bakoitzak, errepublika txiki bat izanen balitz bezala, bere antolakuntza eta bere bizimodua dauka. Eta baserriaren barruan pertsona bakoitzak bere lana. Ez da inor lanik gabe gelditzen. Eta nolako lana gainera!

Kaleko langileok baserritarrek egiten duten lana egingo bagenu Troiakoa armatuko genuke. Eta haiek beti bezain ixilak, urteek eman dieten zuhertasunarekin.

Eta baserritarrek lanean sartzen dituzten orduak kobratuko balituzte Oriol, Olarra, eta dena horiek elkartuak baino askoz zuzenagoak izango lirateke. Eta merezimendu guztiekin gainera.

— Baina baserritarrak beti hor, bere lurrean jo ta ke, eta duro bat kobratu gabe.

Mila kilo patata lorizen dute, ba 1.700 pezta irabazten dutela. Eta hori patata guztiak saltzen.

Honelako zenbakiarekin zenbat eskola eta zenbat unibertsitate ordaindu daitezke?

Baratza ez da negoziarik, haragia gutxiago; Orduan nondik ateratzen dute aurrera segitzeko behar duten dirua?

"Esnea" deitzen da hitz sabaltzailea. Nahiz eta esnearen salmenta debekatua egon, (kalean noski), errealitatean debekapen hori ez da betetzen. Eta esnari eskerraz atera ditzakete pezeta batzuek, juxtu juxtu, larri larri

aurrera tiratzeko.

— Oso lan gogorra baserritarrena. Egun osoa bihurtzen da etengabeko lana, baina lan horretan baserritarrak lortzen duen jakinduria paregabekoa egiten da kalekume batek duenarekin konparatuz. Jeneralki, kaleko langileak egiten duen lana, badago lehenagotik eratua. Dago era bat lan hori egiteko, eta horrela egin behar da. Zergatik?

Lan horietan ez dira galderak egin behar. Hola da eta hola da. Ez da ezer pentsatu behar. Ez dugu ezer antolatu behar. Automatik gara gure nagusien eskutian.

— Baserritarrak egiten duen guztia bere sentidu eta bere esplikazio logikoa dauka. Edozein momentuan atera daiteke faktore berri bat, eta ondorioz lana modu ezberdin batean egin, behar da ere. Beren ezagutza oso zabala da, eta gainera maila guztietan.

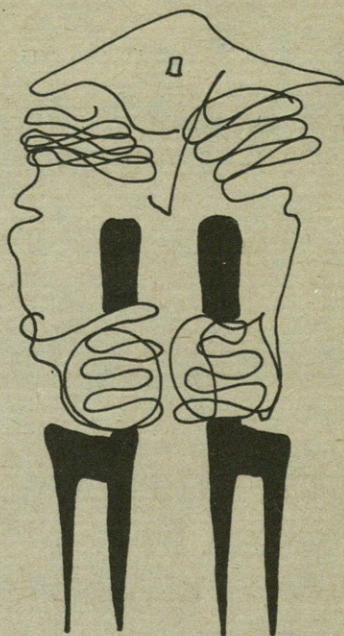
Esku-lan guztietarako, trebeak izaten dira, eta fisikoki azkertuz beren gorputza askoz prestatuagoa izaten da ere.

Kultur mailan, esan beharrik ez. Erdaldunek tontoaren modeloa bezala baserritarra hartu dute beti, baina euskaldunentzat txiste eta txantxa guztien tontolapikua kalekumea izan da beti. Eta zer arrazoirekin.

Baserria izan da eta da oraindik gure kulturaren babes.

— Hizkuntza mailan, bere ezauguera helduezina egiten zaigu kaletarrentzat.

"Gaintza" baserriko Joxe eta Ixabel senar-emazteekin eta Kar-

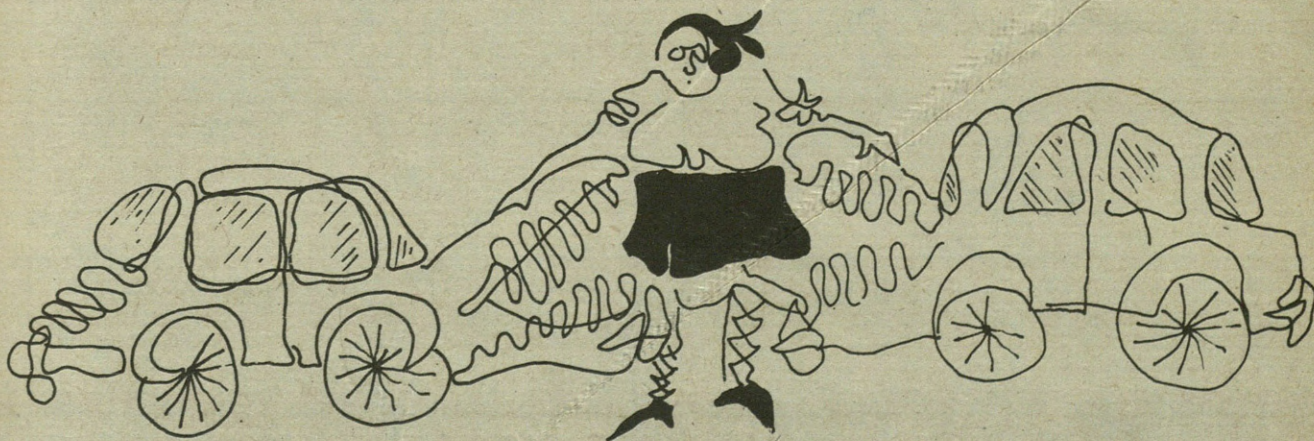
lox bere semearekin ikasi ditudan hitz eta jiroekin zenbat liburu beteko nituen?

Zer aberastasuna dago bere hitzetan, eta batez ere zer garbitasuna eta zer noblezia beren hizkeran.

Kalean, greba orokorra, bulle, hondartza, hegazkin, eta betiko kopikoetatik ez dakigu irizketen. Baina naturak eskaintzen dizkigun kontzeptuak osoki ezezagunak egiten zaizkigu.

Zertarako?, kaleetako zementuan ez dira holako gauzak ikusten. Asfaltoaren semeak gara, eta nolako semeak gainera.

KALKETIN

Donostian jendea leazkarra da. ez denak. zaharrak batez ere. Jazzaldian aukera ederra izan diagu adinekoak artaburu ergel markakoak direla gomatzeke. Periodiko batzutan. eta. jendearen komentarioak eta. kalean somatzeko azaldu zen gazte mordoren aurka. Dorgadikto itxura. beti diru eskean. zeri zikin pinta. han eta beste. Eta ez hitzak bakarrik. zenbat. kaskoa patarraz berotu ondoren. halean zebiten edozein gazte gipoiu nahiean. Baita egin

ere, nik ikusia Zer ote atso hauen mala ostia edo agresibitatea neurri horretan gortarazten duena?. Ba nik ez zekiat guxtu guxtu. baino esango nikele eren bizitza nahiko txatxua izan dela. frustrantea nahi ba duzute. beti lan eta lo. lan eta lo. beti sufritzen. beren emaztetaz nazkatuak edo bizibersa. buru motelak. besteena onartzeko gai ez dituk. eta ez pentsa diskutitzeak ezertarako balio duenik. ez. ez ditek batere errespetatzen hik. gazte. esan dezaiekene. arrazonatzere z ditek balio eta. Nik. zahartzarorako ilusiorik gordea baldin ba diat. oraingo otsoak bezala ez izatea. Eta herri honetan 40 urtetan hasten dituk zahartzen. gehienak behintzat.

JIPOI HANDIARENA

Kaixo, ARGIAko zuzendaria

Ni Bilboko irakurle bat naiz eta kioskotan jasotzen dut ARGIA. Bainan batzutan ez da Bilbora ondo iris-

ten. Gertatu zait zenbakiei begiratu eta falta dirala ikusi. Gero batzuk lortu ditut nere lagun batzuren bidez. bainan falta zaizkit; lagun batek esan dit zuei eskatzeko. Ahal baduzue bidali zenbaki hauek 900, 903 eta 911.

Bide batez esan nahi ditzuet oso gustora leitzen dudala ARGIA eta hondartzako biluziarena eta ligeei buruzko artikuloak batez ere oso onak direla piska bat polemika sortu daitekeelako. Failo bat daukazu. jaialdiak. kritikak. antzerkia. zinema etabar Donostiatik egiten duzue eta hemen Bilbon gauza asko gertatzen da. Besterik gabe agur eta jarrai.

Mikel ETXEBARRIA

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes

azkar s.a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOIAUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid,
Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda,
Murcia, Cartagena, Granada, Almería, San-
tander, Valladolid, Zamora, Palencia, Sala-
manca.

Astean irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz,
Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

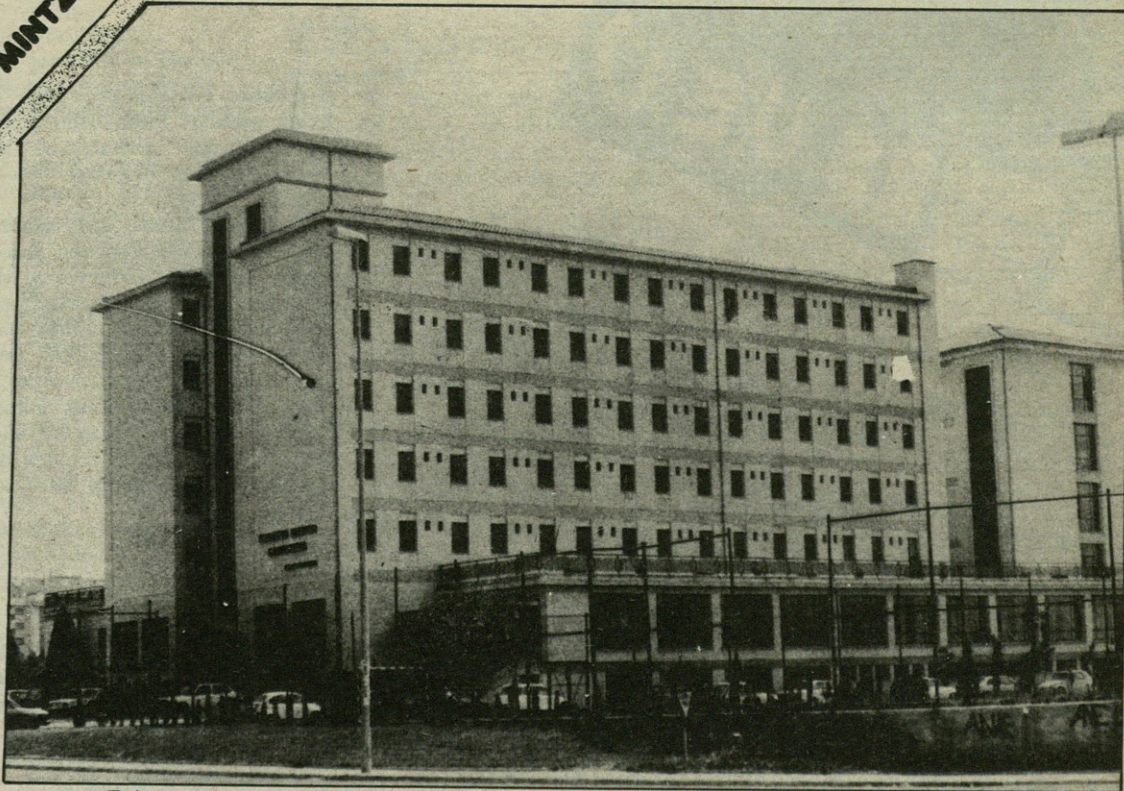
Apartado 1381

Hernanirako bide nagusian,
ERBOGIA hauzoan

DONOSTIA

MINTZAGA!

Udako Euskal Unibertsitatea

Gero eta unibertsitatego Gero eta atseginago

Bekoki ilun eta bihotz mingots imajina genezakean
euskal zale hori joan bedi U.E.U.ra!

Euskalgintza neketsu eta astun honi buelta emateko
dugun ahalmenez askotan harritu bagara ere, Iruñako
Larraonan U.E.U. honek txunditurik utzi gaitu.

Etsipenaren aurka udako euskal unibertsitateak inguruan
moral baikor eta alaia kutsatzen du. Eta lehen udako
oporrak igarotzeko U.E.U. aukeratzen zuten gazteak
masoko xamarrek zirela uste izan genuela aitortu behar
badugu ere orain ez dutela merito handirik esanez
gainera geuk ere datorren urterako bide hau aukeratzea
erabaki dugula esan behar.

Lan interesgarri eta dibertsio artean oreka atsegingarri
bat sortzea lortu dute U.E.U.koak.

Alde batetik klaseak sailetan duten egitaraua gero eta
interesgarriagoa bihurtzen ari da, **"gero eta
unibertsitateago"** hango batek zioen bezala.

Baina egitarau eta mintegietaz gain inguruan antolatzen
diren ikuskizun, elkarrizketa, kirol saioak eta antolatu
gabe ere jende artean sortzen diren eztabaida, ibilaldi edo
bertso saioak hamabost egunak bete betean igarotzeko
aukera ematen dute. Denontzat gaia, eta nekatzerik gerta
baldin badaiteke ere, aspertzerik ez.

Jende artean jasotako eritziak monotono ere bihurtzen ziren arlo bat edo beste aipatuz gorespina egiten zutenean.

Kexa bila, indarrez ibili garenean —ez zaigu apologia errezarik oso gustoko eta— zenbait eztabaida sortu ditugu.

Hala, batzuen ustez, berezitasun maila gehiegizkoa gertatzen da. Sailak banatuegiak. Unibertsitate eredu nahiko estu eta klasikoa bihurtzeraino. Honen ustez gai interdisziplinarioak bultzatu behar dira, ikuspundu estuetatik atera eta hezkuntza zabal eta osotuago batera abiatzeko. **"Unibertsitatetik PLURIBERTSITATERA"**.

Beste batzuen kritika jende arteko jarrerari buruzkoa izan da. Euskara, hizkuntzaren aldetik duten ardura gehiegizkoa dela esanaz, askotan, edukiaren tratamendua iluntzerainokoa: **"adibidez, esaten zigun batek, gaur munduaren bilakaerari buruz aritu gara. Gai interesgarria noski."**

Eta klase ondoren egon den eztabaida edukiari lotua baino gehiago izanda euskal lexikologiari lotua. Nola eskuratu daiteken hau edo ura..."

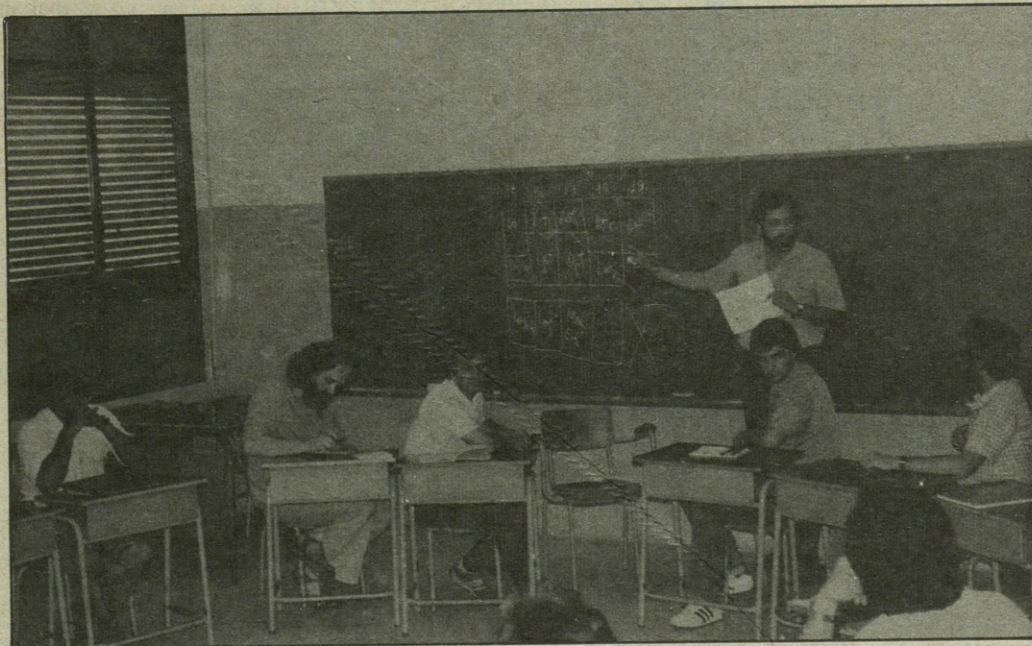
Horrelako zeharkako xehetasun eta komentarioak agertzen dira zenbaiten eritzietan. Gehienetan euskarak berak eta honen egoerak jartzen dizkion mugak sortzen dituen eragozpenak salatuz, baina U.E.U. aurrera doa. Eta bederatzigarren urtea egin duen honetan, aurrekoak gaindituz indartsu ageri da. Martin Orbein hitzegitea lortu dugu U.E.U.ren historia, egoera eta biziaren berri sakontzeko.

Martin Orbe —U.E.U.ko idazkaria— berarekin egin dugun elkarrizketan esaten zigun ez duela uste behin bakarrik joan den askorik egotea eta gainera urtez urte gehiagotzen ari dela ikasle kopurua, eta honek ez gaitu ezer harritu.

Bostehundik gora bildu dira aurtengoan eta han ikusi ahal izan ditugu batzuek belarretan, eguzki indarrez berotutako egosketak egiten, besteak, natur zientziakoak bere ikerketa ibilaldiak prestatzen edo bertso ikastaroak, ikasten ari diren neurrian puntuak jarritz adarjole mintegitan.

ARGIA: Aurren, ikastaroa hasi aurretik beste urtetan baino propaganda gutxiago nabaritu dugu komunikabideetan. Iaz aldizkaria ere argitaratu zenuten, aurren berriz programa besterik ez duzute atera.

MARTIN ORBE: Egia da. Bi arrazoiengatik izan da: batetik propaganda apur bat bada ere, diru mordoa kostatzen du, bestetik hemendik pasatako jendea bilakatu da gure propagandistatik hoberena. Ikusi besterik ez da aurren jende gehiago etorri dela. Honek esan nahi du nonbaitetik enteratu dela nahiz eta

kanal ofizialetatik ez izan.

A.: Nabaria da jendea oso gustora dabilela. Bueno, elkarrizketa hasteko U.E.U.-ren historia laburra azalduko bazenigu?

M.O.: Lehenik aurre historia txikia aipatu beharko genuke, hain zuzen Baionan egindako kultur asteak. Hiru izan ziren, 67-71 bitartean. Hirugarrenean han bildutakoek, batez ere Karlos Santamaria izan zen, pentsatu zuten aldatu egin beharko zela egitura eta edukiaren aldetik eta orduan Catalunyaoko Unibersitat d'Estiu modelotzat artuaz, han proposatu zen antzeko zerbait egitea. Ideia onartu eta hortik sortu zen. 72an egin ziren lehena eta bigarrena Donibane Lohitzunen. 74 eta 75ean Ustaritzen. Laurak ifarraldean eta bostgarrenetik aurrera Iruñean.

Berezitasunei buruz nik lehen etapa hori hurbildik ezagutu ez banuen ere, jaso ditudan datotatik eta, Donibaneko bi urtetan batez ere euskal munduan betidanik sartutako jendea zen gehien bat, idazleak, kultur gizonak, etab.

A.: Hortaz, unibertsitari zentzurik gabe?

M.O.: Beharbada izango ziren batzuk, baina kopuru txikia. Gero ikastoletako maixuak eta, jende kezkatua batez ere. Gero Ustaritz garaien gehitu egin zen irakasle kopurua, gaiak ere apur bat bereizten joan ziren. Ni gogoratzen naiz gaiak nahiz eta destinatarioen aldetik nahiko orokorrak izan, ba zegoen gutxienez halako asmo bat gaiak espezializatzeko; goizetan hitzaldiak egiten ziren, baina taldeak nahiz eta denentzat izan hitzaldiak, berak apur bat bereiztuak ziren. Lehen ordukoa hizkuntza izaten zen, bigarrean zientzia zehatzak, hirugarrenean giza-zientziak, eta gero arratsaldetan ba zegoen ere espezializatzeko minimo bat. Han bertan Ustaritzen, laugarrena bukatzean, proposatu zen ikastaroak gehiago bereiztea, bakoitzak nahiko lukeenaren aukera bat egiteko ematea.

Hau ikastaroek dagokionez, ikaslearen tipologiaz apur bat ere esan dugu. Gero Ustaritzeko laugarren ikastaroan beste bi aurrerapauso interesgarri eman ziren. Alde batetik han pentsatu zen urte osoako idazkaritza bat egitea, eta Ustaritz Garaiak dira U.E.U.-ren agiria ezaunak nahiz eta geroztik beste batzuk egin. Hegoaldean bost urte hauetan modeloa jarraitu dugu, ikastaro bereizituak egitea, eta gero espezializazio barnean hobetzea lan eta

lan eginaz.

A.: Honek eman al dio jendearengan zabaltasuna?

M.O.: Bai, dudarik gabe, hemen nabaria da gazte unibertsitarien potentzia. Hori da inportantea, ihaz ere lizentziatuena oso haundia izan zen.

Liburugintza ere aipatzekoa da. Materiale bat eskutan edukitzeak ematen duen abantaila ikusiz, serio planteatu zen liburugintza, hontan jendeak urte osoan egin du lana, eta bestetik aipatzekoa da Banco de Vizcayak argitaratzeko emandako laguntza.

A.: Zenbat liburu atera dira orainarte?

M.O.: Ba denetara larogeiren bat. Iaz bertan hogeitairu. Hau oso inportantea da.

A.: Aurrerago jo baino lehen, honek, hor inguruan, jende asko dabilela esan nahi du.

M.O.: Bai noski. arriskugarria da batzuk besterik ez aipatzea baina zenbait liburu dago erabat espezializatua. Bat adibidez "Mekanika errelatibista esankorra", eta hemen fisikariak ziotenez gai honetaz erdaraz ere ez dago gauza handirik.

A.: Honetan UZEIk egindako lanak laguntza handia emango dizue, ezta?

M.O.: Noski, noski, hor ba dugu elkar laguntza bat, bata eta bestean jende bera ugari da eta batean edo bestean egindako lana oso baliagarria da. UZEIk beti apoiatu eta bertako langile asko izan dira hemen sail buru. Gero ere, ez litzateke Elhuyar ahaztu behar.

Bera izan zen hegoaldean zutabe nagusia eta berak eman ditu zenbait ikastaro berezi. Gainera Iruñeatik egiten denaren kanpo iaz eta aurren

egin dugu zenbait ikastaro berezi, esate baterako Hondarrribian Istituitoetako irakasleentzat, horren pisu osoa Elhuyar eta UZEIrena izan zen nahiz eta U.E.U. barruan egon. Aurren Donostian ere egin dugu.

Euskal beste erakundeetatik ere laguntza jasotzen dugu. Ezin ahaztu Euskaltzaindiaren babesean egin direla ikastaro guztiak, eta aurren ere inaugurapenean Juan San Martin gurekin izan genuen.

A.: Dato mailan nola joan da hazten?

M.O.: Lehen, Donibaneko edizioan 80-100 izan ginen, Ustaritzen 200-300, Iruñen iaz 442 eta aurren 500dik gora.

A.: Eta zenbat jende ari da neguan zehar lanean ikastaroak, mintegiak eta liburuak prestatzen?

M.O.: Nik uste hamabostenbat talde gairela.

A.: Neguan lanean dihardutenak gero ez dira hemen beti irakasle, ezta?

M.O.: Ez, batzuk datoz, besteak ez. Ba dago jendea urtean lanean aritu ondoren etortzen ez dena.

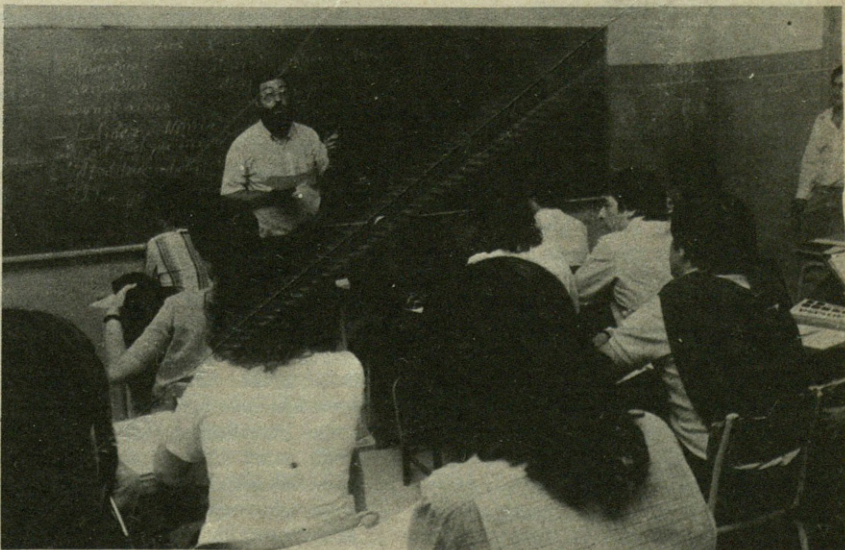
A.: Urtez urte jende aldaketa handia nabaritzen al da?

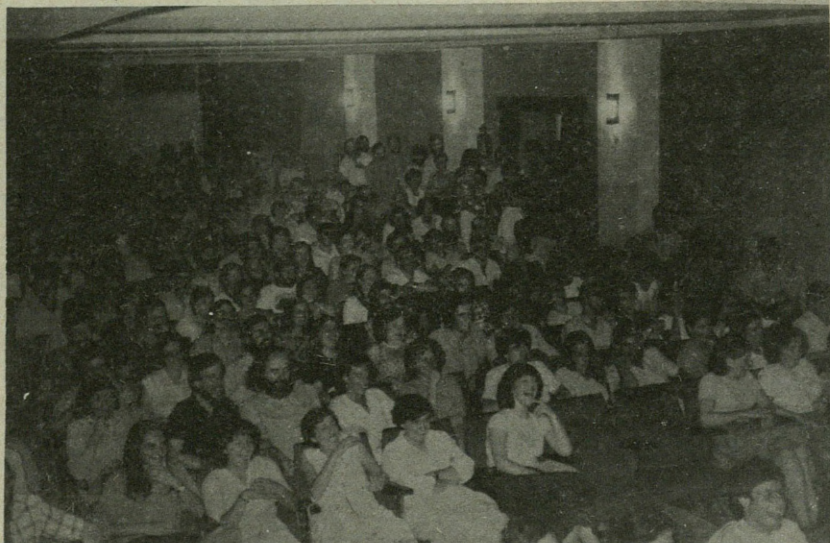
M.O.: Nik uste gutxi izango dira behin bakarrik etorri direnak. Askoren aldetik dago jarraipena.

A.: Zenbat pertsona pasako zen hementik?

M.O.: Ba, 2.000tik gora bai. Azken urte hauetan ikastaro gehiago daukela kontutan artu behar da, adibidez Adarrakoa, pedagogoa hara joaten dira, etab. Horrela goaz bakoitzak bere toki propioa hartzera.

A.: Alde honetatik U.E.U. non kokatzen da?

M.O.: Gu joan beharko ginatke datorren unibertsitate horren azpiegitura sortzera. Beharko genuke irakaslego trebea, materiala, tankera edo ohitura bat. Honek (U.E.U.k) urtez urte mentalizazio bat suposatzen du. Unibertsitatea posible dela eta goruntza goazela seinale. Martxa txiki bat. Azpimarratu nahi nuke gu ez garela bakarrak. Beti esan dugu beste batzuekin batera ari garela hor lanean, hizkuntza unibertsitate honetan oztupo dugunez hizkuntza lantzen ari den jende guztia horretan ari da.

A.: Eztabaida bat sortu zen, alegia, adibidez Israelgo unibertsitatea hartuz han gehiena ingelesez egiten dela diote eta astakeria litzatekeela euskarara dagoen mailan egonik, goi mailara jotzea. EGB eta ikastoletan oraindik erdi bilutsik gaudenean Unibertsitate gaiaz arduratzea. Zerbait aztertu al duzue hau?

M.O.: Nik ez dut uste hizkuntza bat sailka salbatu daitekenik, jo dezagun kale hizkuntza salbatzen dela, baina gero komunikabideak ingelesez direla... Hizkuntza bere osofatsunean salbatzen da, bestela beti egongo da egoera diglosiko batetan, orduan hemen mailaz maila joan behar da kanpoak irabazten, baina mailaka honetan beharrezkoa da goragokoen eragina. Adibide batekin esanaz: orain unibertsitatea euskaraz egitea ameskeria da eta har dezagun oinarritzko heziketa benetan euskalduntzen dugula, honek suposatzen du irakaslego euskalduna behar dela, eta irakaslego hau nondik sortzen da? Inbertsio txarra litzateke unibertsitatean dena erdaraz jaso ondoren nolabait euskaldundu beharko ba-

genu oinarritzko eziketa eman ahal izateko.

A.: Bai, hori hiztegi eta liburu mailan ikus daiteke, matematikan, algebraren modernoan eta, kontzeptuak zehazki jartzeko lana goi mailatan egin behar dena da.

M.O.: Gutxienez irakaskuntzarekin zer ikusirik duten fakultateek euskaldundu behar ditugu bestela oso faltsoa iruditzen zait oinarritzko eziketa euskaraz eman daitekeenik esatea.

A.: Dirudienez, eta Argia bertan agertutako artikulu batetan aipatzen zen hemengo giroa ezker abertzalean kokatzen dela, ez U.E.U.k nahi duelako baizik praktikan hala gertatzen delako. Honek ikuspegi politiko batekin lotura suposatzen al du?

M.O.: Nik uste modu batera edo bestera hemen itxura guztietako jendea dabil. Inork ezin esan dezake arazo politikoengatik baztertua izan denik. Dibisoria bat jartzekotan alderdi estatista eta abertzaleen artean dagoela esango nuke. Gero gerta daiteke abertzaleen artean batzuk besteak baino gehiago saiatzea eta esan daiteke ezker abertzale jendea dela gehien bat mugitzen dena. Aurretik bertan Hezkuntza Kontseilariak miloi erdiko laguntza eman digu eta Etxenike bera etortzekotan da bixita egitera. Berak behin baino gehiagotan esan dit honek beste tankera bat behar-lukeela, kongresoen antzera edo. Gure artean eztabaidatu dugu hau eta pentsatzen genuen hori oso interesgarria izanik ere, behar bada bortsatu gabe ere bere bidetik joatea hobe litzatekeela. Hortan ni pozik nago, asmatu dugula uste dut. Natur zientziakoak esate baterako negu aurrean ziurren egingo dute beraien kongresoa, biologi inguruan eta la-

nean ari diren euskal biologoena eta hori noski, U.E.U.n dabilen jendeak bultzaturik. Orduan ba dirudi gauzak bere bidetik joanaz sortzen dituztela eremu berriak.

A.: Honek unibertsitateari buruzko pentsaera bat suposatzen al du? Adibidez Europan zehar ba daude unibertsitate desberdinak modelo bat aukeratzeko...

Norbaiten eritziz bide egokiena litzateke herriak sortzen dituen beharrei buruz gai zabalak artuz eta gero horretara espezialisten lana jarritz Euskal Herriarekin lotuago dagoen unibertsitatea lortuko litzateke. Gehiegizko espezializazioaren aurkako iritziak ere jaso ditugu. Zerbaitegatik aukeratu al duzute oraingo bide hau ala inguruko unibertsitatea ala delako?

M.O.: Egia esan, guk horretan ez dugu asko pentsatu. Bide hau batez ere ikasleei zerbitzu egokiagoa eskeintzeko izan da. Beharbada bide egokiena planteiamendu batzuetatik praktikara jo ordez alderantziz egitea izango litzateke; dabaneko espeziali-

U.E.U.

Praka motzak, soineko loratuak, batzu apunte gisa edo libururen gisa iraililik, eta klasera. Hamain serra. Ordubatak, pixkanaka, pinalgoazen belartzara—, Iruneara joan.

Bazkaria, kafea eta batzuren, nabotatzeko mementua. Laister hezikeria, seiak arte, eta gero, gero futbol, footing, pelota partidularak titulorako azterketa egin behar denean, eta ohiturak gordetzen dutenak.

Afaria goiz, eta ondoren egunero. Yesako esperientzikoak, eta ezer berririk edo eta jaietan dagoen herritarrekin.

Dena dela, Larraoan geldituta bertolariekin alkartzan bazara. Azken modura, hauek ere goizera arte jaiatzen eta gogoak eta humoreak txiki.

Bertoak, kantak, ikasketak, eta gerta batzen dira oreka apropos berririk.

Aurtengo datu bitxiak ematen dituzten buruz aritzea, derrigorrekoa da eskolatik eta edozein ordutan etzaz dituzten taroak bertsotan emango dira.

Eta aurrera doa U.E.U.ren indar ugartzen direnean, arrakasta batze beharra, zabaldua dagoen kaskoak.

tateak hor daude, guk pentsatu beharko genukeena da horrek ea unibertsitate modelo bat ondo daraman ala ez.

Azpiratu behar litzateke hemen ekintza interdisziplinarrak dexte egiten direla adibidez natur zientzietan jende askok gauza bakarra dela uste ba du ere biologo, botaniko, geologoak nahiko ezberdinak dira eta elkar lanean ibiltzen diranez ba dago hor ekintza interdisziplinario bat. Aurten gainera gehitu egin dira eta zuzenbide eta ekonomia-koak zenbait gauza elkarrekin egin dituzte, eta filosofia eta linguistikakoak ere.

A.: Ala ere zuen artean eztabaidatu duzute zein tankerako unibertsitatea egin nahi den?

M.O.: Egia esan ez asko. Alde horretatik Txomin Peilenek sarrera hitzaldian esan zuena asko gustatu zitzaigun (1). Berak azpiratzen zuena Euskal Herriak askotan egin duena kanpoko modeloei begiratu, bai kapitalista nahiz komunista baina behar bada kanpoko modelo horiek bere akats guztiekin hartu ditugula zion.

ertsotan

sandaliak eta beso azpian paper Goizean logure arupegia, gosari atsenaldi txiki bat, berriz klaxa jendea esnatu da. Eguzkia behar dut.

musa, besteentzat loalditxo bat da itzultzeko ordua, berriro lamiak aginduko du. Kirolariak beste kirola antolatuko dute. Binek ikas eta ikas, batzuk solasalki poteak hartzera.

metan mendizaleak, beste batetan badago buelta bat Castillo plaza-etatik.

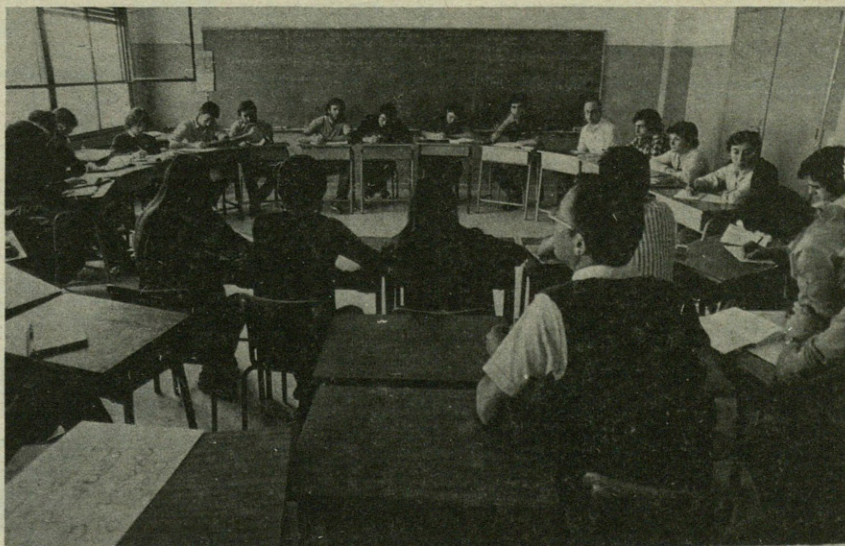
ere ondo pasatzen da, batez eratzineko bertsolariek egiten zuten gaitzen dute. Gaiak ez dira inoiz txiako.

ataroak... Larraonan lana eta olortuz.

ehar badugu, bertso zaletasunari eska eta mutil, bertsoak edozein dira. Laister hitzaldiak eta ikas-

lizioa. Tesina, proiektu eta tesiak izten doala eta Unibertsitatearen dela adierazten digu.

I. JAUREGI

Bi modeloak izan direla gizadiari eta naturari probetxua ateratzeko, estilo batean edo bestean baina konsumista, produktibista eta berak proposatzen zuen Euskal Herria ahin txikia izanik bere posibilitate eta errekursoen inbentarioa eta horren arabera hori ez usturiatzeko egin unibertsitatea. Benetan natura apurtuko edo zapuztuko, ez duena. Oso hitzaldi polita izan zen, oso baliagarria.

A.: Horrek beharbada ardatz bat emango luke...

M.O.: Hori da, hori da, eta berak historian zehar aukeratu zituen adibideak oso nabarmenak ziren.

A.: Dena dela praktikan behintzat ba dago Euskal Herriako unibertsitate proiektu bat, Gobernuak aurrera atera nahi duena eta ez dirudi zentzu horretan dihoanik.

M.O.: Hor bai politikariek, erretoerek, behin behineko unibertsitate bati erantzuna eman behar diote eta beren proiektuan ezin dagoena ertsi eta hemendik bost urtetara eginga dagoenean berriz eraiki ezta? Dagoenarekin montatu behar dute. Dena den edozein unibertsitatearen barnean beti dago dialektika bat, eta proiektu hori hor ba dago ere hor egongo dira beste indar batzuek ere aurrez aurre beste zerbait eskaini nahi dutenak.

A.: Azkenik eta bukatzeko, zuei ere diruak jarriko dizkizue mugak. Asmoak asmo, horri lotuak ibili beharko zarete eta. Hasieratik asko aldatu al da?

M.O.: Beno, hasierako eskemarekin jarraitzen dugu, ikasleak ordaintzen dute eta nahiko garesti izanik ere ez ditu gasto guztiak kubritzen. Gero bigarren iturria subentzioak dira. Urte urte igotzen dijoaz presupues-

toaren araberan noski. Euskal Jaur-laritzaren subentzioa izan dugu ihaz eta aurten, Gipuzkoa eta Arabako Diputazioena ere. Zenbait Udaletzek ere bi modutara laguntzen du, subentzioak emanez eta herritarrak bekatuz. Gero bankaetxeak eta aurrezki kutxak ere laguntzen dute, adibidez, liburuak inprimatzeko posibilitatea hauek emana da, gero laguntzen duten enpresa partikularrak ere ba daude.

A.: Eta presupostua zenbaterainokoa da?

M.O.: Aurten 6-7 milioi. Dena den esan beharra dago presupostu horretan ez direla normalki sartu beharko liratekeen arlo asko jasotzen, eta euskaltzaleatasunaren bizkar dijoazela.

A.: Euskararen militanteen artean dugu festa...

Honeraio Martin Orberen hitzak.

Aurtego U.E.U. bukatu orduko makina bat jende bilduko da datorren urtekoa prestatzeko, urtean zehar egingo den lana antolatzen.

Eta apurka apurka U.E.U.n inguruan ibili izan diren, dabilzan eta arituko diren euskal ikasle, irakasle eta tunanteok Euskal Herriko gizarte honetan bere kutsadura ekintzailea, hizkuntza mundu honetan zabalduko dute.

Ea denon artean unibertsitate berri euskaldun horren hazia erein eta lantzen den.

— (1) Txomin Peilenen hitzaurrea, ain interesgarria gertatu dena, aste honetako luma zorrozuz sailean arki dezakezue. Aldizkari honen 23. orrialdean.

KRRRA...
RRTXSS...

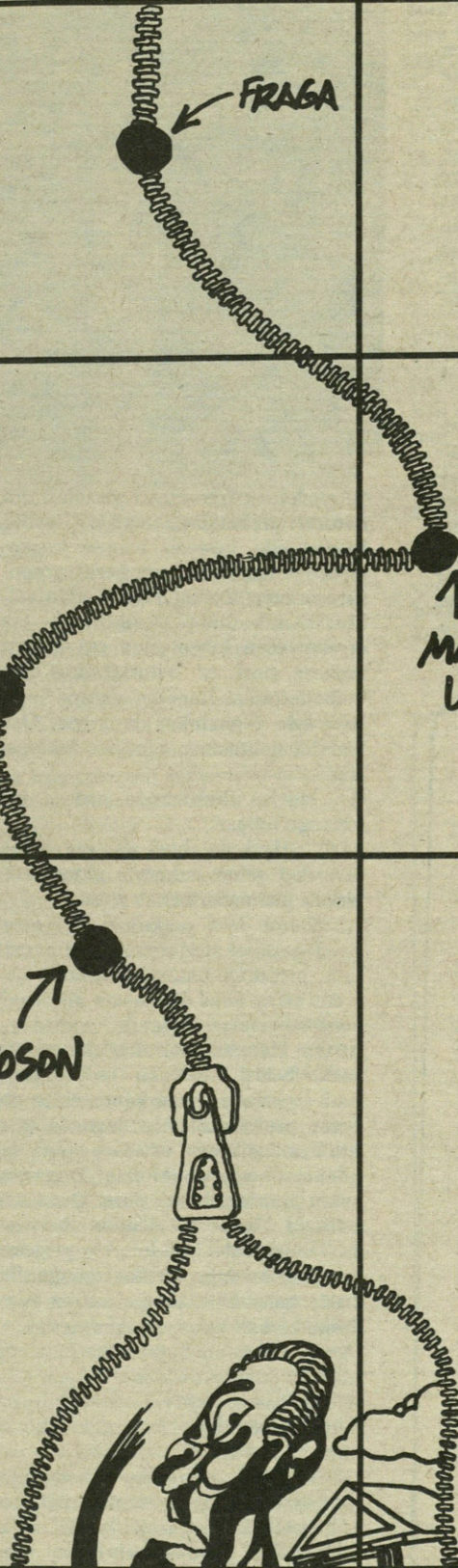
ofo

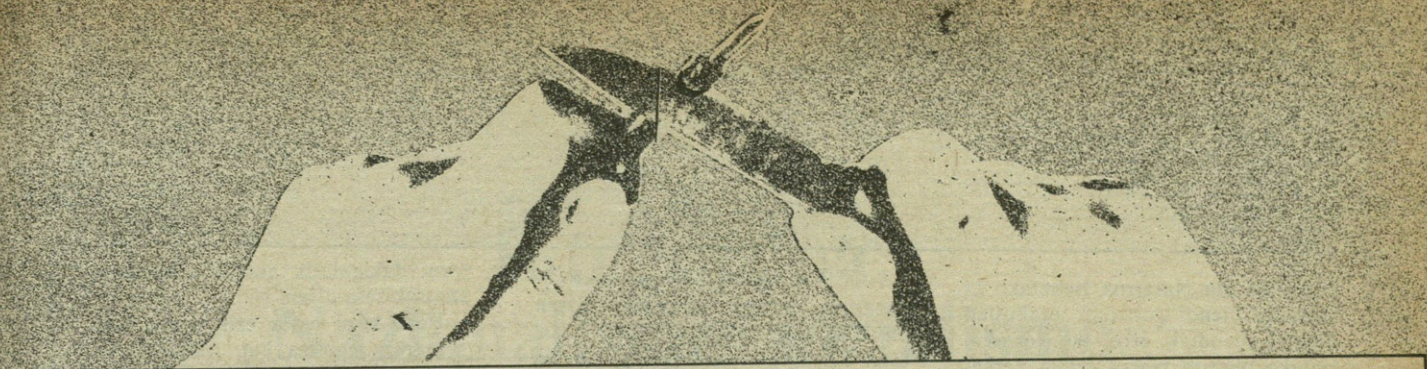
FRAGA

MARTIN
VILLA

IBÁÑEZ
FREIRE

ROSON

Euskal Unibertsitate berriaren alde

Ez natzaizue esaten hasiko Euskal Unibertsitatea beharrezkoa dela, ez eta **zergatik** beharrezkoa dugun. Nere gaurko jarduna Euskal Unibertsitatea **"zertarako behar dugun"** izanen da.

Azken hogeitabost urte tan, erresuma askotako Ikastetxe Nagusietan galdera berdina egin dira: **Nora goaz? Noren alde? Zeri buruz goaz?** Batzutan borroka latzak ere gertatu dirade; beti, Unibertsitate Erakundearen helburuak ta balorea zalan-tzan jarritz. Zoritxarrez Udaberri ta Maiat eder horiek ez dute, itxaroten zen fruta ta emaitza ederrik ekarri.

Orain arte gure Erakunde nagusi horien egitekoa, horien xedea zen: **jakintza erakatea, gero ahalik eta ikaslea, gizartearen onetan, ikasiaz balia zedin. Hau teoriar...**

Praxiaren ikerketak erakusten digu, ordea, nola filosofoek eta unibertsitatek ez duten gizartea moldatu, ez aholkatu, baina jarraitu, justifikatu. Gizarteari moldatu ez direnak benenoa edan, gulaga eza-gutu, eta herri liberaletan diru la-gun-tza gabe gelditu. Gizartearekin konformatze horrez beren buruak garbitzeko, Frantzia gure unibertsitatek diote **"eztela zopan txisturik bota behar"** eta ez dute aditzen nola euskaldun unibertsitatek ez **diren** oroz lehen frantsesaren alde borrokatzen, sabelaren esker onez.

Ikus dezagun orain aintzina-ko unibertsitateak nola gizartearen aurrean belaunikatu diren. Jakintza-aren etikak orain arte, Izadi-az, Naturaz baliatzea oinarri bezala izan badu, produkzio horren, ekoizpen horren betetzeko hirur indar erabili ditu gizonak: lehenik, gizon esklaboaren beso indarra, bigarrenik aberen indarra, azkenik Izadi hilak eta Mekanika eman energia. Lehenbiziko indarraz Aristoteles-ek dio: **"esklaboa ezta gizona, beraz nola nahi erabili ditek"**. Pentsalari handi hori gizartearen garbitzeko, giza eskubide ta zuzenen ukatzaile, agertzen zaigu.

Bigarren indarraren erabilpenak, XVII. garren mendean eztabadak sortu zituelarik, Pascal frantses filosofoak eta ondotik unibertsitari guziek, oihukatu zuten **"Aberea ez da izakia, tresna hutsa da, horregatik jan eta erabili ditek"**.

Hemeretzigarren mendean, azken indar berrien erabilpena haziko de-nean, garatuko denean Fisiokratekin hasi Ekonomia-zaletaraino. Positibis-ten gaindi **"Gizona Izadi-az kanpo da- go"** erakatsiko da ta garai berean **"Izadia ekai hutsa da gizonaren zer-bitzuko"**. Aurrerapena, progresua mitu bezala zabalduko da eta hunen izenean, makinaren bazkatzeko bat-zuen aberasteko Izadia molda, alda, desegin dezakegu Izadiaren zuzenak ukatuz, hala nola egin zuten ato-mazko bonbaren aita diren, Einstein ta Oppenheimer-ek.

Beraz, euskaldun maiteok, unibertsitari ta filosofo handienak gizarte baten eskupeko jarri dira, berrizta-pen ta aurrerapen delakoen izenean.

Gure egunetan, baldin inor ez-pada, benetan, progresuaren aipa-tzen eta gorai-patzen ausartzen, idea-lismo guti-ago duen eta behar-bada kaltegarri-ago den mitu baten men-peko erortzen gara. Frantsesek ahoa bete **"développement"**, espane-ko **"desarrollo"** eta guk **"garapena"** diogu. Grape Garapena, bai gara-pena, ez ote du Bizkaiko **gara**, lore baino gehi-ago Kastillako **pena** ge-hi-ago ekartzen?

Badakizue, ordea, garapenaren izenean oraingo unibertsitari jakin-tsu batzuk, industriatu erresumetan, Izadiaren eta gizonaren menpekota-suna onhartuerazi nahi digutela. Bai, gizartearen salbapenak goiti behera, hierarkiaren bidez, jaitxi behar luke; horregatik erabat kapitalista, nahiz erabat komunista diren herriek gizo-nezkoen Gizadiari ta naturaren Izadi-ari eskubideak murrizten ukatzen

dizkiete, Onura Orokor baten gatik eta bat eginik, Industriaren garapena helburutzat harturik, beharrune sor-tzaile ta mundu zapatzaile bihurtzen.

Europatarrok, ekonomia mailan, hogeit bat urte beranduarekin Ipar amerikatarren pentsa moldeak eta industriagintza jarraitzen ditugu, haien eredu-kerretaraino imitatuz; berriz, gizartearen geroari buruz, Euskadin behintzat, batak Errusiaz, besteak Xinaz, azkenak Cubaz amets egiten dabil-tza.

Euskaldun unibertsitatek beste egitekorik behar lukete, beste helbu-rurik, ideia horiek gizartea bortxaxe-tan badute ere: ez gara, ez ideologia baten zerbitzuko, ez eta oposizio hut-sezkoak izanen ere, baina gure he-rriarren neurrian, gure Izadiaren abe-rastasunekin, **jende bakoitzaren garapena ta eskubideak, ahal bezain ongi, zainduko dituen gizarte egitura bat pentsatuz.**

Beraz, euskaldun unibertsitatek konzentzia bat izan behar du-zue; hortarakotz, uste dut, baldin Unib-ertsitateaz kanpo teknikak eta jakin-tzak ere ikas baditzakegu, eskolatu guziek ideien irazki ta garbitegi liza-tekean Euskal Unibertsitate berri ba-tetik pasatu behar genukeala, gizo-naren, izadiaren errespetua ikasteko, gizarte abstraktu batena baino. Hor-tarako ere gure gogoak aldatu behar ditugu, itsumendu askok batetik bes-tera bortitzi erabili gaituztelakotz euskaldunak; geroen kontraesane-kin aski ez bagenu bezala, kutsatu gaituzten estatu erdirakoi eta tor-mentatzaileen eskupetara erori gara eta nekez zutitzen, beren akatsak hartu ditugulakotz.

Nahikoa da, aski da, egun batzu Bilbo aldean emaita ikusteko, zer axola dugun euskaldunak Izadi-az, lurraz, aireaz, uraz. Ez uste horrega-tik, atzeraka nola nahi ibili behar dugunik ez eta aize garbidun otseko herrietan gauzak hobeki joaiten dire-nik ere: esate baterako, euskaldun artzaia aspaldidanik zuhaitzaren

etsaia da eta Nafarroa Beherako ta Garaiko mendi gorrituek erakusten digute, mendiak erretzeko, errakin egiteko ohituta txarra ezala berea-laxe galduko.

Baldin atzera egitea ez bazaigu zi-legi, ez zaigu komeni, beste bi dialektika berri nagusien menpean jarraitzea. Lehenak, industriakaria izenda genezakenak, dio "langile berriari lan emateko, zaharrari berriztatzeke, geroago ta gehiago lurra ta lurpea esplotatu, hutsiratu behar ditugula.

Teoria honek triumfalkeria kutsua du eta Euskadin behintzat, kaletar kolorea; modan dago urbanoa, hiritar hutsa izatea, ta auzokoa baino hiritarrago izan nahi horre. Bai nahi-kunde horrek parre ta irri eragiten dit: Parisen jaio eta beti Parisen, orainarte, bizitu izan naizelakotz. Gogoarekin ari naiz askotan "Euskal Herriak eta euskaldunak ez dute hi bezelako baten, beharrik, berak baino kaletarrago den baten beharrik".

Kaletar ta euskaldun on izateko, Izadia, Natura, gutietsi, mespretxu handian eduki behar da. Ez ahal zuen euskal kritika batek, aurrerapen handi bat bezala miresten euskaldun kaletar askok ez zituztelakotz pagoa ta haritza bereizten, ez hitzak ere ezagutzen (Gernikako arbola nonbait ezta haritza baina banana ondoa) Zer poza! Zuhaitzak izendatzeko **arbola** hitza baizik ez ezagutzea. Parisen eskola apur bat dugunok bereizkuntza horren egiten badakigu, probintzialkeria ta kaletar berri esnobismu hortara erori gabe.

Naski, hiritarkeria hori, beste keria baten aurkako, beste bati ihardokitzeko sortu da; ez ahal gara Euskal Herrian gehiegikeria jokue-tan trebeak izan? Denbora batean, eta ezta aspaldi, gure herrialdeak paradisua, urrezko garaia ezagutu omen zuen; orduan egiazko euskalduna baserritarra zen ta hirian bizi zenak, euskaldun izateko, lan kasta horren ohiturak eta itxurak hartu behar zituen, euskaldun on diploma ardiesteko eta euskal idazleek —Lizardi iritxi arte— moda hori zabaldu digute.

Orain, orde, liburuak eta liburu-zaleak utzita, lurrera itzuliz, hain zuzen Bizkaia ta Gipuzkoa eskual-

deetan laster ez da baliman aski nekazaririk izango; azkenak, beren mendiak eta belardiak pinu basoz estal eta lañoari ihesi kalera doatza ke irestera. Eskierki, baserritar ta nekezari eredua gehiegi goratu eta go-retsi da, gainera hala idazten zutenek sardea baino hobeko ezagutzen zuten luma ta ez zituzten beren liburuak golde batekin trukatu.

Halaz ere ez zaigu alderantzizko akatsean erori behar, bai baserritar-rrak ere euskaldunak baitira, jatorrak, egiazkoak, beharrezkoak besteak bezala.

Ez ahal dugu Euskaldunek azke-nean kanpotarrek ekarri gehiegikeriekin, behin behin, hautsiko; gizarte börtitzki inarrosteko orde, ez ote dugu ikasiko gauzak argian ipintzen, bestelan ziberotar idazle batek idatzi zuena gertatuko zaigu:

"Eta gau batez, gordailuz, gudari, mugazainak hil eta guztiek Ameriketarat ihes egin zuten".

Ailedi ez holakorik gerta! Oxala ezadila hola gerta! Saia gaitzen go-goak aldaturik, gure soluzioa eskain-

tzen, dakigularik gure eta besteren akatsak zein diren.

Herri txipi batek ezin duela bere geroaren jakintza bat, filosofia bat eratzen eta beste herri industriatu guzien huts eta akatsetarat erortzea komeni zaigula, uste badugu, ez gara oraindik koloniakeriatik sendatu; utz ditzagun, modan dauden herri handi sistemak gure herriari guti egokitzen direnak eta egin Islandian bezala beheti gorako egitura berria, ekoizpena eztaadin izan azkenean gizonaren kaltetan.

Hortarako, gogoak aldatu ondoren, **gure egiteko handiena Euskal Herriaren giza, bizidun, lur, lurpe ta itsaso aberastasunen inventarium osoa, egitea da**, gero Siadeco-n, U.E.U.-n, eta Gazteizen hasi duten bezala, geroari buruz **plangintza ho-beak** eskañi ontasun orokor horien zaintzeko.

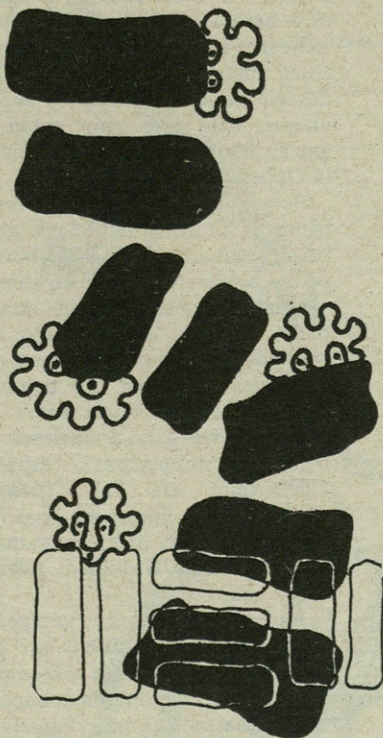
Badakigu Unibertsitateak ez dituela, gizarte aldatzeko potere beharrezkoak eskuetan, baina haren, Euskal Unibertsitate berriaren egin-bidea aginte guzietan bere botza entzunaraztea, bai sindikatei, bai alderdiei, bai sinismenei. Eztugu bi mila urte horietan egin den gisa gizarte egoera baten buru garbitzaile izaten jarraituko, ez ukatzaile itsu ere.

Zeren baldin atzerrietan asmatzen dena teknika arloan eta jakintza alorrean, probetxugarri izaten bazaigu, ez ahatz, ez gal gogotik ez dugula ez aurrerapen baten, ez berriztapenaren, ez garapenaren izenean, kanpoko eredua euskal zuhaitzean txertatuko —barkatu, txertoaren nekazari irudia, baina medikuntzan ere erabiltzen da— Holako txertoarekin gure Euskal Herri maitearen bizia agortzeko arriskua izanen dugu. Eskandinabiako herri txipi batzuek, gure aterabidea bila genezakeala erakutsi digute. Baldin mundu zabalak ezpadaki ere eta Gernikako zuhaitzak Euskadin ematen badiu fruituak, gure nortasuna, gure heziera daukagun herri bizi bat izango gara, iraungo dugu, nahi dugun anaitasunean gozatuko.

Sermoi huts honetan nahikoa esan dut, zer behar lizatekean egin eta orain, nere buruari erran dezaiodala: "aski mintzatu haiz, isil adi!"

Txomin PEILLEN (Uzei-ekoak)
U.E.U.rentzat

Iruñean 1981.ko uztailaren 20.an

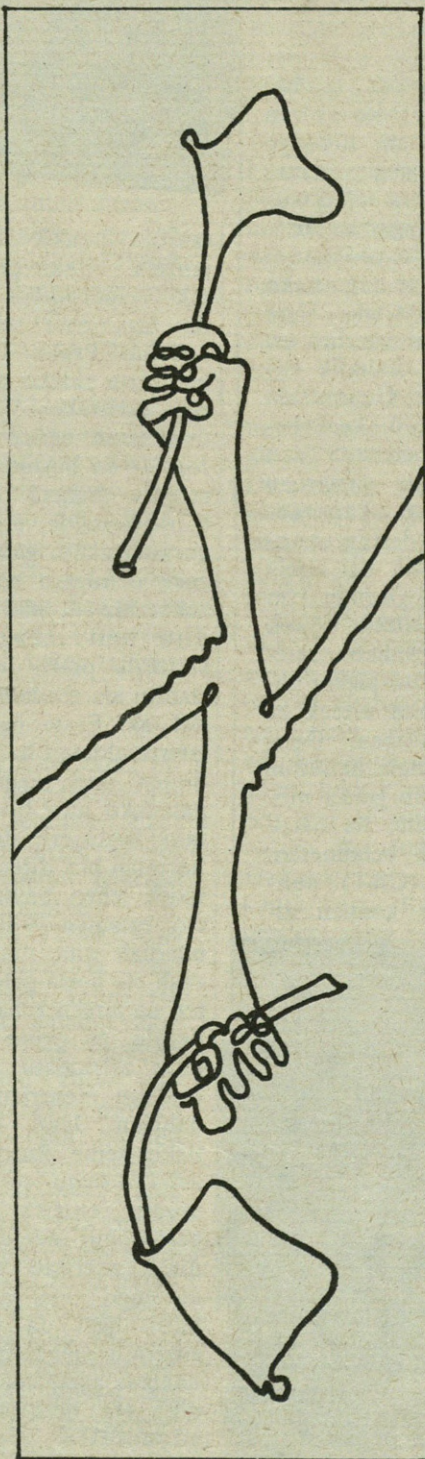
Integrazioa: Nazionalismo/sozialismo

Apropos hautatzen dut "nazionalismo" hitza, eta ez abertzale-tasun, ideologiaren arabera dauden ekibokoak ez baztertzeko.

Iraultza burgesak Erdi Aroko gizartea birrindu zuen: ordenu eta hierarkia garbiko gizartea, estamentu sozialek bakoitzak bere leku jakina zeukatela, gremiotan ordenatuta langileak, etab. Gasteizen kale batzuek **Herrería, Zapateria, Correría, Cuchillería**, etab. izenak daramatzate oraindik, berdintsu Iruinean; **Tonneliers, Cordeliers**, etab. Baionan. Ordenu zaharra erortzean, giza-banakoa, integratzen eta sostengatzen zuten erakundeak apurturik, desanparatuta geratu zen, ez lan eta ez jan segururik, bere burua edozein enpresariri entregatu beharrean, liberalismoaren eraso guztien mende, orbela hai-zearen bezala.

XIX. mende hasieretan, harrez gero Europako historia erabaki duten bi ideologia nagusiak sortu ziren, gizarte industrialduenetan hain zuzen, hots, ordenu zaharra deseginenik zeukatenetan: nazionalismoa eta sozialismoa.

Beren arteko diferentzia guztiak gorabehera, formalki bederen biok badute komutasun inportante bat: jendeteria sakabanatu, atomizatuak —**les Chouans, les Misérables**— komunitate batetan biltzeko xedea (komunitate nazionala, komunitate soziala). Iraultza frantzesaren kume bezala, biok dakarte hasiera-hasieratik anaitasuna, komunitatea, bortxaz inposatu nahi izateko arrisku tendenziala ere ("la fraternité ou la mort"!)). Ikusi da historian. Baina Europa modernoa bion artean egina da-goela ere, ageriko gauza da.

Euskal Herrian, orain azaldu beharrik ez dagoen arrazoiengatik, nazionalismoa eta sozialismoa elkarren etsai amorratuak gertatu dira XIX. mendearen azken eta XX. gnaren lehen parte guztian. Euskarak eta, hemengo sozialismoa gutxi preokupatzen zuten. Baina ezaguna da, beste leku askotan, komunitate nazional edo minoritari andeatuak berritzeko sozialistak biziki ahalegindu izan direla, oraindik ere ahalegintzen direla: ik., adibidez, Alan P.L. Liu, **Comunicación e integración nacional en la China comunista**, 1978, komunikabi-deen funtzio nazio-integratzailea aztertuz. Ik. Zabal (19, 1976, 35 hur.) aldizkarian Vietnamgo hizkuntz politika nazio-integratzailea.

Guztion kolaborantza eta aha-legina beharko duten birreuskalduntze lanetarako, guztiontzat onargarri diren oinarriak bilatu beharko dira: sozialista ez direnentzat eta badirenentzat berdintsu balio lezaketen printzipioak, planteamenduak. Horixe bera, integrazioarako lehen urrats bat litzateke, hemengo sozialismo/nazionalismo dikotomia bera ere Euskal Herriko desintegrazioaren produktu bat izan da eta.

Ceterum censeo: birreuskalduntzea, integrazio sozial eta nazionalaren proiektu global batean ez bada, lan kultural merezigarria izan liteke, baina restaurazio arkeologiko baten antzera, sentido politiko berezirik gabe.

Sozialismoak eta nazionalismoak, biek parte har lezakete, biek hartu beharko lukete parte, Euskadi komunitate euskaldun eta integratu bat bihurtu dadin.

Joxe AZURMENDI

Jazz-aldia/ Kaia-aldea

Donostia - Beach

Donostiaruntz? Bai. Zer Jazzera? Bai. Non-dik zatozte? Santardetik, Galiziatik, Barzelonatik, Salamanca, Sevilla edo nondik.

Bat batean eta inor konturatu gabe hiri guztia kanpotarrez beteta. Asteburuan Konstituzio enparantza hartu zuten kabitizat kanpo txori guztiak. Eguzkia bazen dena kolorez. Motxila gorriak, jantzi deigarriak, ile luzeak argitan. Kitarrak, txirulak, bon-goak eta txaluak konstituzioari atseginezko giralnak eskegiten. Bertakoak begira. Komentarioak, zurrumurruek zabalduz: "Zu Permin, begira ezazu neska hori!, begira nola ari den dantzan!". "Drogatua izango duzu". Nohiz behinka munizi-

palak agertuz igande arratsalderako hiria prest zegoen urrengo egunean hasiera emateko bere Jazz semetxoaren hamaseigarren urtemugaren ospakisuna. Hamasei urte dagoeneko Jazz semetxoak. Uste gabean pasatzen dira urteak. Atzo oraindik txikitxikia zen! Gogoratzen ditut oraindik bere berriketak, berrixua zen txikitan! Eta gaztaroan Trinitadeko enparantzian iharduten zue-nean... Haiek bai zirela garai onak! Orduan Jam Sessions deitzen zioten gure Donostiako semetxo honi. Oso pizkor zebilen. Bainan urteek ez dute barkatzen. Denbora joan hala handituz joan eta ezin galtza motxetan kabitut. Ile batzu ere atereak belauetan. Amatek (CAT) pen-tsatu zuen komeni zi-

tzaiola praka luzeak janztea. Noski ordudunik belodromora pasa da Jazz gure semetxo kutuna. Praka luzeak badituzte aldeko gauzak nola kontrakoak. Adibidez, euria egiten badu Jazz ez da bustiko (izterretatik behera behintzat). Bestalde, errazago aurkitzen dira galtza luzeak dendetan eta Jazzek nahiz eta asko haunditu beti izango du sartzerik praka luzetan. Baditu ala ere kontra aldekoak. Esate baterako izterra aldetan hasi berri dituen ileek ezin dute gauetako aire fina das-tatu. Baita ere, ile baso horretan bizi diren zorritxoek lehen baino okerro entzuten dute. Oso handiak dira praka luzeak eta hotsa galdu egiten da aireen zehar. Beti bezala, gu geure periodista afizionatu papera ahal den neurrian bete nahiean, Jazz, Donostiako seme ilustrearengana jo dugu, eta ea zer moduz entzun dioten belodromo aldera etorri diren zorritxo guztiak aurtengo saioa. Jazz nerbioso jarri da galdera zuzendu diogunean (badakizue gatzetxoa oraindik) eta bere adineko edonorekin gertatzen

den bezala ez digu bere ahots hitz egin. Erantzunak bere gurasoenak izan dira.

Donostiak —esan digu— uste du sonoritategia oso txarra izan dela orokorki eta egunero hartuta. Bai, uste du badirela ondo entzun duten pertsonak, baina hauek altabozen, bafleen hurbil zeudenak omen. Noski toki horietan egoteko ordu bete lehenago joan behar zenuen eta bertan zai aspertu. Amatek (CAT, etab.) alderantziz esaten du ez dela behar adina ondo entzun eta izan direla zenbait arazo tekniko baina osora ondo entzun dela eta batez ere aurtengo musikoen maila inoiz baino hobea.

Jazz egunero (gauero hobe) agertu zitzagun belodromo aldean. Astelehenean, ilak 15, afizionatuak. Alderantziz, ordea gertatu

Astelehenekoa aste gutzirako izango zen eredu. Sonorizazioa oso txarra. Musikariak alderantziz guztiz onak eka maila ederrekoak.

ILAK 15

Belodromoa aurren ez dute bestetan bezala

ipini. Luzetara. Eszenarioa peralte baten aurrean. Beti bezala oiha-lak eta landareak, uda kolorea emanez aretoari. Beraneanteen kutsua.

Jazz Fiddlers talde txekarrak eman zion hasiera jazzaldiari. Jazz oso tradizionala eginik lortu zuten horrelakorik atsegin zaionari gustatzea. Jazz mota bizia mugitzera bultzatzen duena, dantzarakoa. Jole trebeak Jean Luc Barbier Quartet. Laukote gazteak jazz modernoago bati ekin zion. Nire ustetan pianoa eta saxoa dexenteak ziren, baina materia zen hain izkutuan eta bere mugimendu arraroz bakar jole trebearenaren saria jaso zuena.

Guido Pazimirentzat saria, ez dakit taldeari zerbait ematearren edo, bestela musiko hobegorik agertu zitzaigun handik.

Orgon, Espainiako taldeak inpresio oso ona utzi zigun. Egia esan ez genuen horrelakorik espero. Bateria ona baina aparatosoa zen. Alderantziz bajoa, saxoak, klarineteak eta flautak ederrak. Nere ustetan ondoen klarinete eta saxo binaka saioa izan zen. Benetan zerbait merezi zuten.

Mitxel Klotchkoff hirukotea. Pianoa, bajo eta bateria. Kontzertu bat izan zen. Gutxienez Victoria Eugenia entzuteko kontzertu bat. Hain teknikoak, hain klasikoak. Interpretetxeak ziren eta gehien bat pieza ezagunak jo zituzten.

Sarituak gertatu ziren. Ez diet ezer kentzen, bakarrik aipatu perfekzionistak (-tegiak) zirela eta belodromoan asko galdu zutela. Epaia arekin ados oso onak ziren. Onenak? Gauza oso ezberdinak

ikusitakoak, onena zein ote zen erabakitzeke.

Pianoa liluragarria bazen ere, ez zitzaion bajoa atzekaldean gelditzen. Bateria ere aipatu behar. Denak eta dena ondo.

Werner Pusch Sextet eta Lunda Jazzcapell taldeak gelditzen zitzaizkigun oraindik. Berandutzen zihuan. Pentsa litekeenaren alderantziz hauek lortu zuten jendea animatzea. Oso jazz alaia egin zuten alemandarrak taldeko guztiak azpimarratuz eta Pusch tronpeta bateriaren eta kitarraren ondoan.

Errepikatzea eskatu zitzaion.

Erreflexio orokor bat edo egiterakoan esan behar afizionatuen maila inoiz baino hobegoa izan dela. Bateria izan dela instrumenturik onenetako bat talde guztitan. Eta gaizki entzuten zela (okerrago hasieran). Azken taldeak animatuenak.

ILAK 16

Michel Klotchkoff hirukotea, bezperazko irabazleak lehenik. Ezer erantsi beharrik ez, ez bada bezperan gehiago gustatu zitzaidala.

Mc Coy Tyner. Aurtengo atrakziarik handienetakoa. Izugarria zen nola ematen zion pianoari. Zein indarrez aporreatzen zuen pianoa. Sarrera nahiko triunfala egin bazuen ere ez zen dibo antzera mugitu. Jotzen utzi zion taldeari eta pena merezi zuen. Bateria hura bezelakorik ezda errez aurkitzen ez eta bajorik. Egia esan talde lana izan zen baliogarria. Guztiok betetzen bere papera. Mc Coy ia ia desagertzen batzutan besteen baliotaz. Aipagarriak bat-

bateko saiotan hasten ziren une haiek. Tres bien!

KAIA: Asteartekoa ez zen hain berandu bukatu eta gautxori guztiak bildu ginen kaiako festetan Basakabiren doinuz dantzatzeko. Berbenero onenak. Roberto kitarra jotzen ikusi duenak badaki ez dela txantxetako.

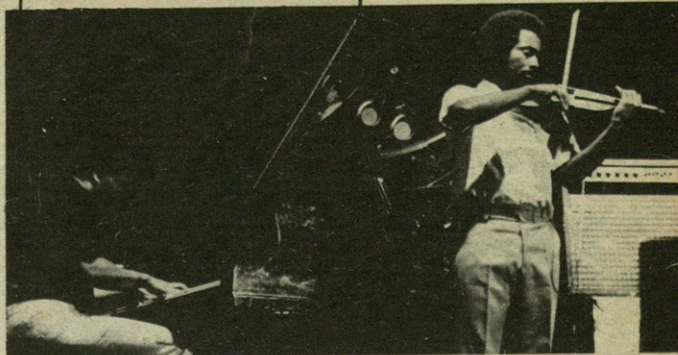
AC, DC., POLICE eta horrelakoen kanta eza-gunak jotzen dituzte. Dirua atera behar berbenetan. Ea beste zerbait ere egiten duten!

ILAK 17

EIDERJAZZ. Orainarteko egunetan gaizki entzun bazen, Eiderjazz ez zen entzun! Penagarria. Ezin ditut aipatu edo komentatu. Ni nengoen tokitik ezinezkoa zen ezer entzutea. Bazarudien oso suabea zela. Diskatik kanpo zenbait kanta berri. Ballet egitera ere atera zen bikote bat. Pena bat eta jendea oso haserre, hots-mahai-koekin.

CHICK COREA. Figura, izarra, ezagunena etab. Belodromoan orain arte bildu den multzo handienetakoa lortu zuen ekartzea. Nahiko eszeptikoak ginen alde aurretik, alde batetik Gato Barbieriren iazko esperientzia genuelako, eta bestetik Eiderjazz ia ez zelako ezer entzuterik izan. Chick ez zen etorri jendearen bila edo komertzialismo merke baten gisa. Jakingo zuen hemen jende gehienak "Return to Forever" diskako. Chick ezagutzen zuela. Jazz-rock eguzki latinoaren izpiz ornitua. Ez, jotzera etorri zen. Pianista on bat dela erakustera (akustikoa erabili zuen ez elektronikoa). Eta demostratu zuen. Oso teknika diferenteak berea eta Mc Coy Tynerenak. Batean azkarra bestean indarra.

Saio lasaia. Entzutekoa (ondo entzuterik bagego). Saxoa eta taldea kristonak. Aupa Joe. Gary eta Roy.

BIZKAIA. Rockeroak kaialdean U.H.F., Mogollón eta Asco. Beste giro bat. Anfetak, whiskiak, kazadora beltzak. Jendea mugituz. Eszenarioa igoz. "Mundua jazzero eta hippye zikinez beteta dagoela" esanaz. Aurrera. Guk bietan hartu genuen parte. Kaiakoa animatuagoa zegoen.

ILAK 18

Goizean: Euskal jazz (edo horrelako zerbait)

Quasar (Bizkaitik), Kursaal (Gipuzkoatik), Manu Diego de Sumonte (Biz); Alen (Biz); Klabin Komik.

Esan dutenez jende gutxi entzuten.

Enteratu naizenez Alen irabazle.

Eske nik ez nuen izan jaikitzerik. Jota nengo. Zergatik ez duzue pasatzen arratsaldera euskal saioa? Ez du pena merezi? Ea bada.

ART PEPPER. Saxoa. Bera txuria eta besteak beltzak. Zilbor ederra eta gustora jotzen. Zerbait nabaritu baldin bazitzaion hori izan zen gustora jardutea. Guztia emanaz azken saioa baitlitz. Taldeak erritmo ederra ematen zion bakar saiotan saxo uhinkadetan murgiltzeko. Jazz arina, gorputzaz jarraitzekoa.

WODDY SHAW. Tronpeta beltza. Suabea eta oso estilizatu. Teknikoa. Guztia prestatua. Halere "hardhop" delakoaren muinatik harantz. Bi hauen saioa izan zen nere ustez onena (kontzertu mailan). Bi jazz mota ezberdinak, konplementarioak. Alderantziz jarri bazituzten (Woody lehenik) hobeago.

KAIA. Berrirori berrena. Festa giroa. Jende pila bat oso berandu arte.

ILAK 19

LA ROMANDERIE. Jazz baino folk edo berbenaro edo horrelako zerbait. Jazz jotzeko instrumento arraroak (arpa, eskuisonua).

Doinu ezagunak (mazurkak eta dantzak). Jende guztia txaloz laguntzen. Pozik gehienak. Atsedan labur bat hainbeste jazz entzun ondoren. Eta azkenik jaun andreak aurtengo jazzaldiari bukaera polita emateko **ALL STAR**

BIG BAND. Hau da, izar guztien banda handia. Hainbeste beltz dagoen tokian seguru erritmoa. Eta halaxe. Zirkoan bezala. Nor gehiagoka. Bakoitza bere instrumentoan nagusi. Zaharrak guztiak. Azkenean blues bat eta etxera. Asko eskatu zuen jendek errepika baina ez ziren atera. Bi edo hiruk bere kontura jo beste zerbait eta kitto. 17 beltz zahar, haiek nekatu eta berotu ziren.

KAIA. Oraingoan ezer ere ez. Hutsa. Nekatu jende guztia. Besterik ez.

antzerkia

Teatrocirco: «Ubu salda»

Iñaki URÍA
Mikel ANTZA

Badirudi antzerkigintza arnasberriak hartzen hasia dela; laster Eusko Jaurlaritzaren Kultur Sailak sortuko duen Antzerki Zerbitzua eta Antzerki Ikastaroa horren adibide izan daitezke, baina agian ez dira izango horren adibide. Bitartean inguru hauetan bada lanean ari den talderik. **TEATROCIRCO** taldea osatzen dutenek lan bat prestatu dute: "Ubu Salda" euskaraz, "Pastel Ubu" gazteleraz. Berau Tolosan eta Donostian eskeinitz eta udan zabaltzeko asmoz. Beraiekin elkarrizketa hau izan genuen.

ARGIA.: TEATROCIRCO taldea ez da oso ezaguna inguru hauetan

eta hala ere badarama denbora Euskal Herrian bere obra egiten, historia piskat egingo duk?

TEATROCIRCO.: Bai, ba **TEATROCIRCO** taldearen historia Arjentinan hasten da, arjentinoak dituk. Tipo batek zirko bat zeukan eta bertan antzerki bat sartzea bururatu zitzaion, harrera ona izan zian, animaliak, pailasoak eta antzerkia gainera. Indarra hartzean taldea sortu huan, gehien bat gortesko kutsuarekin. Europa aldera jira bat egitera etorri eta Londresen finkatu ziren. Gero sakabanatu eta lau Donostiara etorri ziren ikusiz hemen gauza gutxi dagoela antzerkian. gaiziki dagoela.

A.: Eta hemen egindako lanaz?

T.C.: Hemen "Porca Miseria" eta "Pan con Mosca" egin eta horrekin batera kurtsiloak ematen ibili dira. Lehengo urtean Tolosako batzurekin kurtsiloa egin ondoren kurtsio amaiera bezala obra bat montatu zen eta Nafarroako hegoaldeetik eta Errioxatik eskeini. Eta aurtan berdin.

A.: Orduan, "Ubu Salda" kurtsiloaren ondorio duk?

T.C.: Bai, bueno haseran ziren lautatik bi Arjentinara bueltatu ziren eta beste biak hemen gelditu dira kurtsiloak ematen eta montaiak egiten. Aurtan Zarautzen eta Tolosan eman dute kurtsiloa eta gero asmo bat ba zegoen. Hortik atera huen. Lan baten konklusio bezala.

A.: Idea-edo, zer duk adaptazio bat, ez da?

T.C.: Bai, Alfred Jarryk 16 urtekin idatzi zuen "Errege Ubu," eta antzerkian iraultza bat izan zen, "kaka!" esanaz hasten zen. Guk piska bat bi pertsonaiak, Ubu Aita eta Ama, hartu ditugu eta desarroiloa ere. Baina bestela dena asmatua da, haurrentzat egokitua, dugu, pasteleroarena eta... Ideia bat ba zegok, ikusten duk amaieran herrikoek uste diatela berea egin dutela bainan bestalde Ubu Aita eta Ama lasai joaten dituk; ez duk iraultza bat berez, bainan ba zeudek hor elementu batzuk. Gero pertsonaien izaera, Ubu Aita agintari bezala agertzen da, bainan atzetik Ubu Ama dauka. Herrira iristen direnean ikusten da zer erreakzio dagoen, batzuk alde, besteak kontra eta gero pastelen bidez herriko nagusi egiten dituk. Hor

pastelen detailea zegok, pastel bat musika duk, bestea beste gauza bat. Azkenean hori, lehen aipatu diadena; umeak, ideia gutxien zutela ziruditenak, errebeltzen dituk, bainan besteak haseran ez dituk enteratzen. Ubu Aita makinan sartu eta pastela ateratzean, ba denak pozik eta abesten, bainan Ubu Aita eta Ama joan egiten dituk. Honekin adierazi nahi dena da ez dela historio klasikoa, pun! txarrak kanpora eta onak irabazle.

A.: Eta jendeak nola erantzuten du?

T.C.: Tolosan egin genuenean oso ondo, ka-lean egin genian eta jendeak parte hartzen zian, bainan beste batzutan jendea zirikatu behar da, batez ere jende klase bat...

A.: ... intelektualillo jendea?

T.C.: Bai, ez zekiat, batzutan jendea oso pasiboa duk, beti itxuiten, parte hartu gabe...

A.: Eta bestela, euskararena nola egin duzue?

T.C.: Saiatu gaituk normalean bi funtzio izaten badira bata euskaraz eta bestea gaztelerez egiten. Donostia beste rollo bat da, kaipitala da eta C.A.T.ekoak esan zigun: "si haceis en euskara no os va a salir rentable" eta orduan bi gaztelerez eta bat euskaraz... beharbada ez da postura jatorrena, bainan has-teko... Hori eta gero erdaraz hobeto ateratzen dela. Aurrena izan duk ideia hartu eta ideiarene arauera inprobisatu, inprobisatu gaztelerez batzuk ez dakitelako euskaraz. Gero euskaratu, zentzua guztiz errespetatuz. Euskara maila ez

duk gorena, denbora gutxi egin genuelako. Ez da euskara akademikoena eta gauza batzuk zuzendu egin behar dira.

A.: Eta egiteko orduan, euskaraz ez dakitenek?

T.C.: Gutxigorabehera dena buruz ikasi eta badakite zertaz doan. Moskorren kasuan hitz batzu errepikatzea da bere lana, frase konkretu batzu. Barrenderoak besteek esaten dutena errepikatu behar du; eta beste neska batek piska bat zekien eta ikasi egin du. Inprobisatzeko gaizki, egiten dutena da testu berdina era ezberdinetan esan.

A.: Zenbat denboran egin duzue?

T.C.: Hilabete eta bi asten edo horrela, gauza era batean probisionala duk, kurtsilo baten erresultadu eta agian ez zian merezi beste bi hilabete prestaketan igarotzea. Dena dela antzerkia egiten jarraitzeko asmo pertsonalak ba ditugu.

A.: Zuen lana eskeintzeko nola moldatzen zarete?

T.C.: Ba ihaz Errioxa aldean ibili ziren eta aurren ere hara goaz han ongi atera zelako. He-

mengo jendea joaten da hara uda pasatzera eta egunero lortu daitezke aktsuazioak, udaletxera joan, lokala eskatu eta sarrera kobratuta rentable ertetzen da, gutxienez jateko eta bizitzeko. Mogituz egin daiteke, bainan gu berandu ibili gaituk. Bost hilabete lehenago hasi eta aktuazioak lortzen dira. Azpeitian "Karraka" taldea kontratatu zutelako esan ziguten ezetz, beste leku batzutan festa egitaraua burutu dutelako. Bainan bestela jendeak beti nahi dik eta ez antzerkia interesatzen zaiolako, baizik eta antzerkia "sartu behar" delako programan. Zarautzen ez gaituzte kontratatu eta taldeko batzuk hangoak direla kontuan hartu behar da, han bi urtez kurtsiloak montatu dituzte dirurik kobratu gabe, utzi zieten lokal kaxkar batetan, obrak montatu dituzte. Eta berrogei mila asko dela diote bainan beste lekutan gehiago ematen dute.

A.: Subentzio ofizialik eskatu duzue?

T.C.: Bai, bainan ez dugu lortu, mila aitzaki jarri ondoren, ez zegoela dirurik eta... "dejad aquí la obra y si está de acuerdo con nuestra política..." eta horrela.

Ez zait gehiegi gustatzen liburu batetan edo filmeetan haur bat azaltzen bada protagonista gisan. Duela hogeit edo hogeitabost urte lakot ziztaizkidan umeen istorioak, hala uste dut behintzat, baina ez kaso haundirik egin, guztiau ez baitzaizue inporta eta beharbada ez da egia izango; memoriak alde batetara uzten nau, gero eta gehiago. Truman Capote-ren lehen elaberria irakurri nuenean aski gozatu nuen, ez dakit inola ere zergatia, eta ez nuke ene barneko arrazoiak kanporatzen jakingo. Orain dela hamabost bat egun Bruguera atera berria duen nobela hau ("Otras voces, otros ámbitos" izeneko liburua, espainolez) berrirakurri dut eta ez zait batere gustatu. Norbaitek esan diezadake horrek ez duela ezertxo ere adierazi nahi, berarentzako bati-pat, eta egia borobila litzateke. Nik ez nioke deus ere esango, edo zerbait erantzutearren, ez direla hogeitamalau urte alperrikan joan.

Errepika izaten da Truman Capote-ren urrezko legea. Eta errepikatuz bermatzen du nolabait bere nortasuna. "Otras voces, otros ámbitos"-en agertzen den Joel umea, "El invitado del día de acción de gracias". "Deslumbramiento" ipuinetan azaltzen diren haurrak, "El arpa de hierba" eta beste zenbait ipuinetakoak era berdintsukoak dira. "Desayuno en Tiffany"-en ateratzen zaigun Holly Golightly famatu hori, nahiz eta neskato ederra izan, umetxo bat besterik ez da, azken finean. Eta denak Truman Capoteren pertsonaren atalak, honen nortasunaren osagarri

L i t e r a t u r a

«Truman Capote: Kamalehoirik handiena»

Joxemari ITURRALDE

eta ezagugarri. Baina Capote ume handi xamarra egin zaigu honez gero, nahiko hazi baita. Homosexual hazi denez geroztik haurren eta nagusien mugetan gelditzea erabaki du. Ongi eta bere onerako bedi. Hala bada, ez du nahi izan edota ez du jakin maisuen pausua zuzentzen, haien arrastoa ho-beagotzen.

Ameriketarrengan nobelistarik onenetakoa Henry James izan dugu, horretan dudarik ez. Henry James-ek zortzi urte zeraman lurpean Capote jaio zenean, 1924. urtean. Nahiz eta honek James-en lanak nahiko ondo ezagutu, ez du jakin Capotek "Otras veces, otros ámbitos" liburuan James-en estilo gotikoa, teknika barrokoa gainditzen. Bestela

irakur ezazue, mesedez, honen "La vuelta de tuerca" (izen honekin argitaratu zuten espainolez), maisulan itzel hori. Biak antzekoak bai, baino guztiz ezberdinak. Gure kamalehoia oraindik ume koskorra zela dirudi.

Kritiko guztiek berehala konparatzen dute Capote-ren lanak Carson McCullers-enekin. "Demokrazia" batetan omen gaudenez, edozein gauza esatea libre omen da; hala diote behintzat. Literaturgintza betidanik "Errepublikak" izan ohi da eta literaturzaleei zilegi zaigu gezurak esatea. Carson McCullers-en "La balada del café triste" leituz ikusten dugu nola Capoteren ikasnahia ari zen handitzen. Faulkner eta

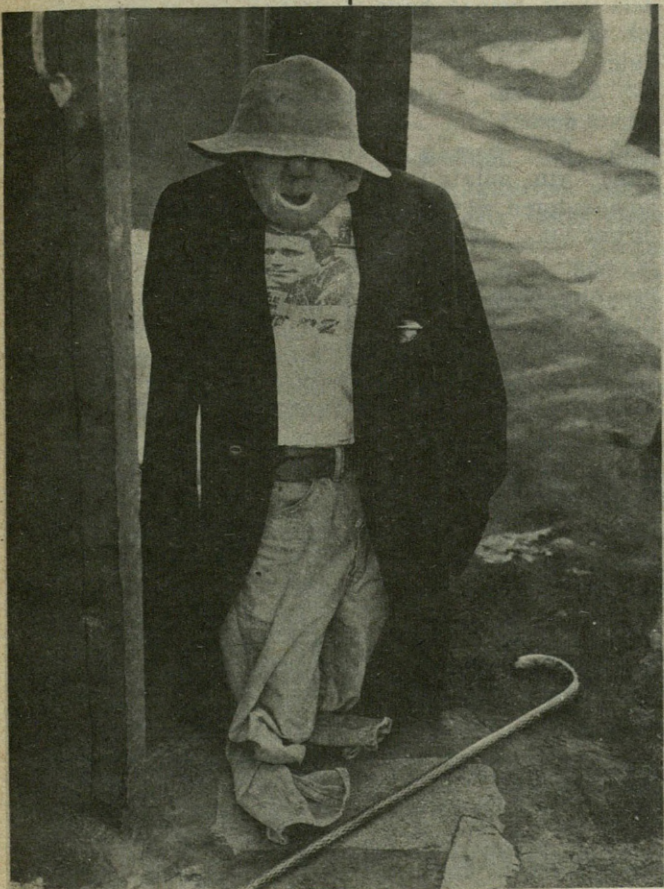
McCullers-en eragina nabaria da Capoterengan. Hirurak Estatu Batuetako hegoaldean jaioa, Faulkner Mississippin, McCullers Georgian, eta Capote New Orleans-en. Honek Alabaman igaro zuen gaztaroa. Lurralde haietako istorioak kontatuko dizkigute, kasik pertsonaia berberak agertzen zaizkigularik. Faulkner maisu bikaina gerta daiteke edozer gauza ikasteko baina nahiko gaitza bere idazlana gainditzeko. Literaturaz ari bazara gonparatzen ibiltzea derrigorrezkoa da, nahita nahiezkoa. Beraz Faulkner ez baduzu ezagutzen, Capote txit idazle ona irudituko zaizu, seguraski.

Iparameriketarrek sartu dute idazteko estilo arin eta bizkor hori mende honetan, kazetargintzaren eraginez. Capotek, kamalehoi gisa, aski ongi ikasi du estilo berriaren teknika eta bultzada handi bat eman dio gainera estiloaren hedatzeari. 1950. urtean argitaratu zuen "Color Local" izeneko liburua. Bidailiburu atsegin honetan idatz teknikaren jabe eta maisu bezala agertzen zaigu. Italia, Tanger eta Andalusiatik egindako bidaiaren berri eskeiniz, bere gogoetak ematen dizkigu. Guztiz atsegina benetan jaso zuen Espainiari buruzko ikuspegi ohiturista.

1958an idatzitako "Desayuno en Tiffanys-ek" eman dio Capoteri ospe eta entzuterik handiena. Batipat gai horretaz egin zuten filmearengatik. Ia bere lan guztietan bezala lehen pertsonan idazleak berak kontatzen dizkigu 18urteko neskato horrekin izan zituen harrema-

nak. Erdi "vamp" erdi umetxo Lolita-ren kutsua darion Holly Golightly zoragarri hori, gure atseginerako. Euskadin erraz aurki dezazue ninfa horren antzeko neskato piloa. Gezurra noski.

Eta azkenean, 1966ean, maisulan bat. Gutxitan bildu izan da nobela batetan hain ongi kazetaritza eta literatura elaberri poliziako honetan bezala. "A sangre fría" (In Cold Blood) izango da eza-pairik gabe bere libururik ezagunena eta irakurriena. Gehientsuek ere ikusia dute pelikula. Nobelaren irakurtzeaz zehazki azter dezakegu hilketa baten berreraiketa. Badirudi izugarriko erraztasuna eta finenzia erabil dezakeela horrelako gaitan. Duela gutxi azaldu duen azken liburuan ere garbi nabari zaio aietasun itzela gai poliziakoak ukitzeko. "Música para camleones" (1981) honetan denetatik daukagu: oroimen autobiografikoak, elkarrizketak, erreportaiak, ipuinak eta abar. Berehala ipuin luze bat hautatuko nuke, izugarri ederra: "Ataúdes tallados a mano", marabila bat zinez. Ipuin poliziakoa, estilo plastiko eta bizkor batez idatzia, bukaera harrigarri amaitua, inoiz egin duen krea-ziorik onenetakoa. "Hospitalidad" ipuinean, berriz, Faulkner-en influentzia dakarkigu berriro. Beti bezala bere gairik maiteenak ere ikutzen ditu: homosexualitatearen arloa "Deslumbamiento"); neskato eta nagusien arteko arazoak ("Hola desconocido"); beti gazte dirauen emakume ahantziezinari omenaldia ("Una hermosa cria-

tura: Marylin Monroe"). Truman Capote-ren ezaugarriak nagusiena bere egongaitasuna litzateke, bizitza beran eta baita bere idazlanetan ere. Idazle irregularra, neurri gabekoa, batzutan desorekatua eta bes-

tetan gorengo gailurrak eskuratzen dituelarik. Estilo bereziaren tekni-

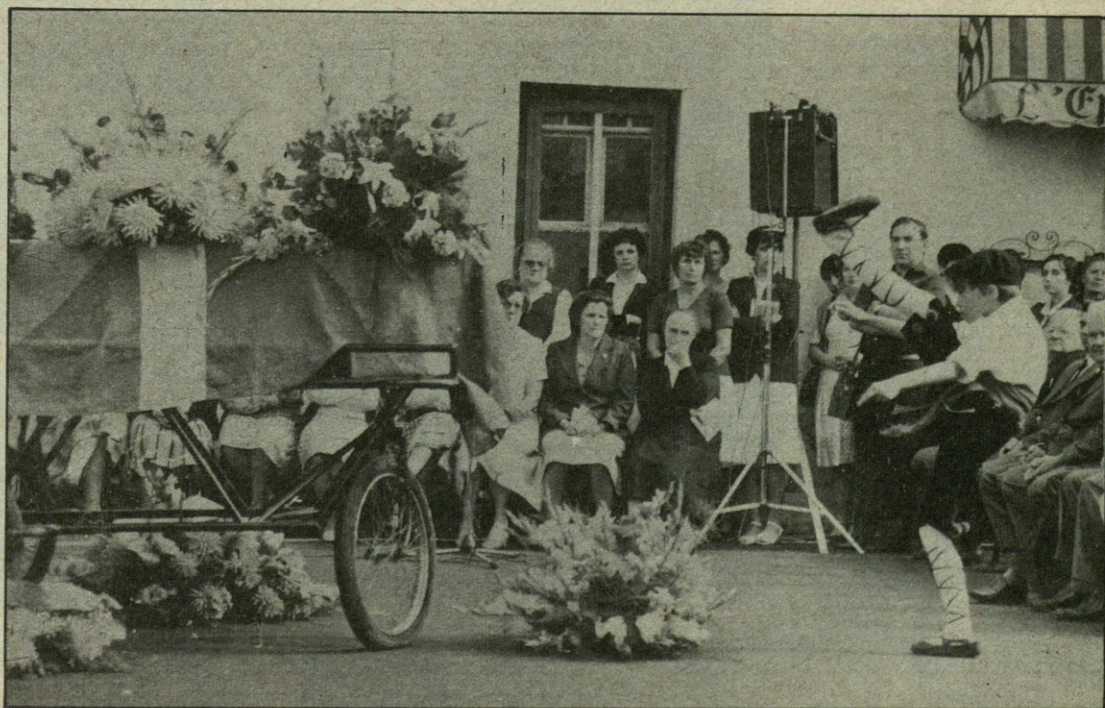
ken jabe, orijinaltasun eta imitazioen mugetan higitzen da noiz aiseki, eta zenbaitetan noraezean edota estropezuz. Kamalehoi izatea ere ez da gauzarik errezena gertatzen; irudimen franko eta teknikaren

ezagutza behar baita. Gaur egun ez dira nolatanahi kausitzen. Errekurtso horietaz aspaldi jabetu zen Truman Capote. Nahiko esten dugu. Oraindik gazte, kamalehoi itxuraldaketaren zai geratzen gara.

Mattin: hilkanpai doinuan abestutako bertsoak

Uztailaren 25ean Mattinen hiletak izan ziren Ahetzen. Han bildu ginen hainbat bertsolari eta bertso zale. Herriko pilota lekuan zortzi bat apaizek meza eman zuten. Han bertan eman zen Mattinen omenez hemen eskeintzen dugun bertso saio hau. U.E.U.tik joan ginen hogeitamar bat lagun, gehienak bertsolaritza sailekoak izanik, eta talde bat osatu dugu ifarralde eta hegoaldekoen artean bertso hauek argitaratzeko.

Meza erdian hainbat bertso bota ziren. Eta ondorean bertsolari guztiek bertsotan ekin zuten Mattini buruz. Lehenbizi Laka hasi zen bainan ez genuen jaso bere lehen puntua. Eta botatako guztiak ez badaude ere, dauden guztiak han botatakoak dira.

Laka

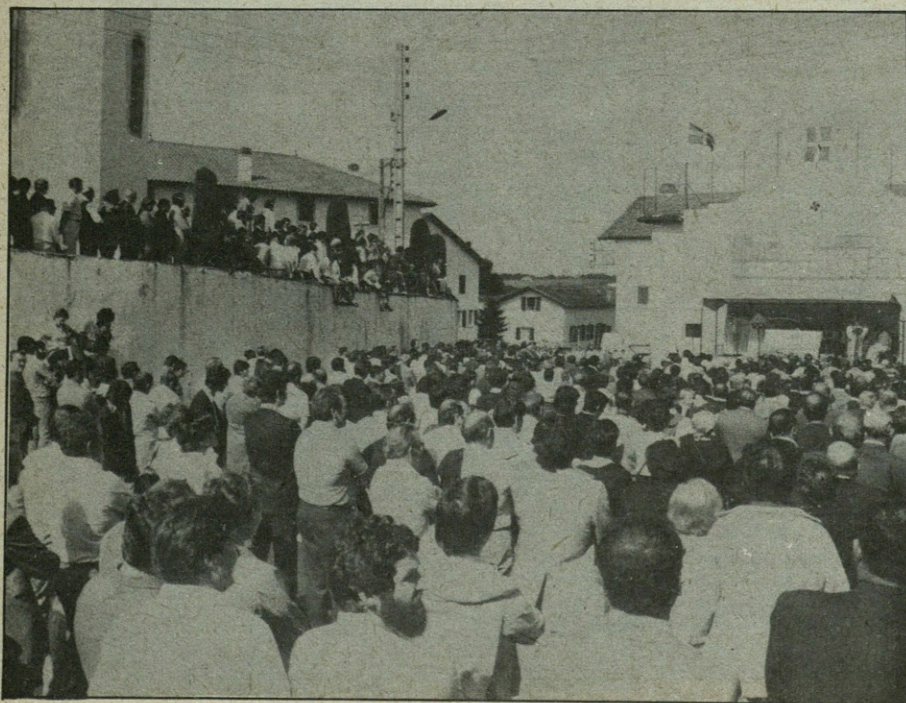
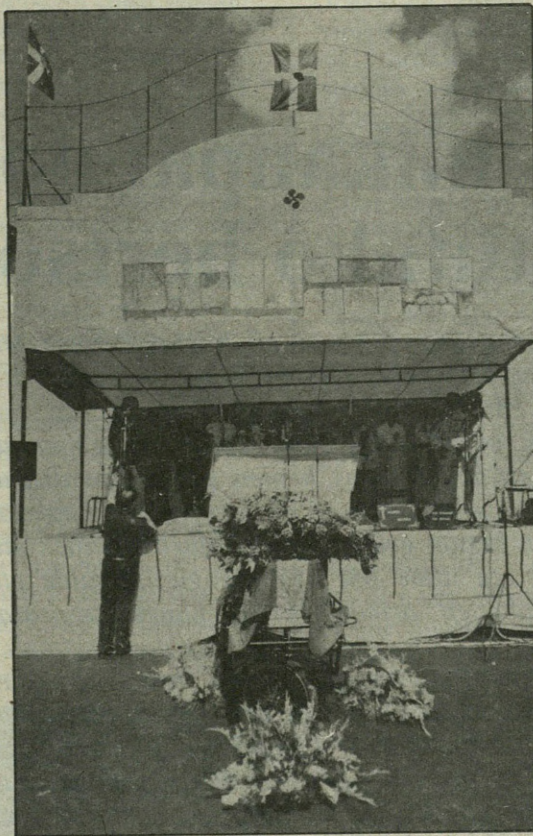
.....
Mattin pausatu denena,
etsipen bat sartu da
gure bihotz barnean,
kantuz zinabilenean,
pesta zen ardurenean,
Mattin egonen zira
gure oroimenea.

Arrosagarai

Lagun on baten galtzea zer den
orai arte ez bait nakin,
maleruski hau aitortzen dut nik
aski goiz dugula jakin,
enoatuak lagun maitea
alta ez ginen zurekin,
otoitz egizu gure denentzat
zeru gorenetik Mattin.

Ezponda

Mattin agurtzen zaitut
gaur azken aldiko,
zuk hainbat oroitzapen
nork daiku utziko,
izen eta izanak
zaizkizu biziko,
eta Euskal Herriak
ez zaitu ahantziko.

Alkat

Ez zinduen zuk maite
ilun agertzea,
ez zinduen zuk maite
nigarrez hurtzea
bizitzeko aski da
zutaz oroitzea,
Mattin orain neri da
zure agutztea,
eder zazu zeruan
euskal baratzea, (bis)

Lopategi

Isil isilik daude oihanak
erostaka kanpai zaharra,
laino artean gorde baizaigu
umorearen izarra,
bainan haurrengan berpizten doa
Mattin zure irrifarra,
giro hobe batek elkartu ditzan
hegoa eta ifarra.

Itxaro Borda

Beste guztiak trebeak dira
badakite nola kanta,
lurtuko zaikun bertsolaria
hitzeekin nola espanta,
nik deus ez dakit, ordea balitz
zeru bat lurretik landa,
balitz Jainko bat segurtatzeko
gizon denetan emana,
nahiko nuke entzun nunbaitik
"eta segur Mattin han da,
negarrek eta irriek egin
ohe latzean etzana".

Mugartegi

Mattin maitea etzinan bizi
euskaldun era bigurritz,
gorputzez haundi ez izan arren
bai gizonaren negurritz,
bertso zaleen osagarrian
abots finez eta irriz,
zu bezalako alaigarririk
sortuko ete da berriz.

Amuriza

Aheztar txoriño alai
non kantatzen duzu orai?
errazu Mattin non behar duzun
hurrena egin jai,
zure hiletan ere ai!
ez zinuen nigarrik nahi
beteko dugu nahi hori baina
min handiz ere bai.

Attola

Jaunak mundura ekarri gaitu
berriz bereganatzeko,
ta Mattin zure ordua heldu da
berak besotan hartzeko,
nahiz eta ordu ilunak izan
Euskadi da guretzako,
gaurko agurra izan dedila
berriz alkarganatzeko.

Basarri

Sortutakoak hil beharra du
beti ezin egon zutik,
derrigor alda beharra degu
munduko bizilekutik;
Mattin maitea zure irudia
ezin dut kendu burutik,
zer alegrantzi jarrita joan
zeran betiko mundutik.

Enbeita Balentin

Euskaldun jaio, euskaldun hazi
herri maitale jatorra,
geroztik bertsoz goratu izan du
ama euskararen lurra;
Emez gendun uste oindino Mattin
zure betiko agurra,
euskara amak seme handi bat
galdu du zurekin horra!
bainan herriak ez du ahaztuko
Ahetzeko urretxindorra.

Mitxelena

Hauxen aitortuko nukena da
jaunak Ahetzeko plazan,
nik bezelaxe badakizute
gue Mattin nolakoa zan;
hura zan bainan kristau hoberik
munduan ez leike izan,
gizon handia ez gendun baino
hura dana bihotza zan.

Igarzabal

.....boza galdu duena
gure herri hontan zehar,
pena ta min zegon lekua re
bihurtzen zuen irripar,
oraingoan Mattin zuri egin
dizute hortara deadar,
sarri esaten degun bezela
datorrenen joan behar.

Mendizabal

Txori kantalaria
pozaren zuztarra,
barrenean bazendun
alaitasun arra;
zer mina betirako
itzaldu beharra,
gau ta egun argitan
zegoen izarra.

Azpillaga

Atsedean oso osoan dago
utzi du munduko zama,
seme etzaite triste ibili
ez egin negarrik ama,
Mattinek beti berakin zuan
aingeru on baten fama,
ta aingeru hori zeruko aitak
eraman du beregana.

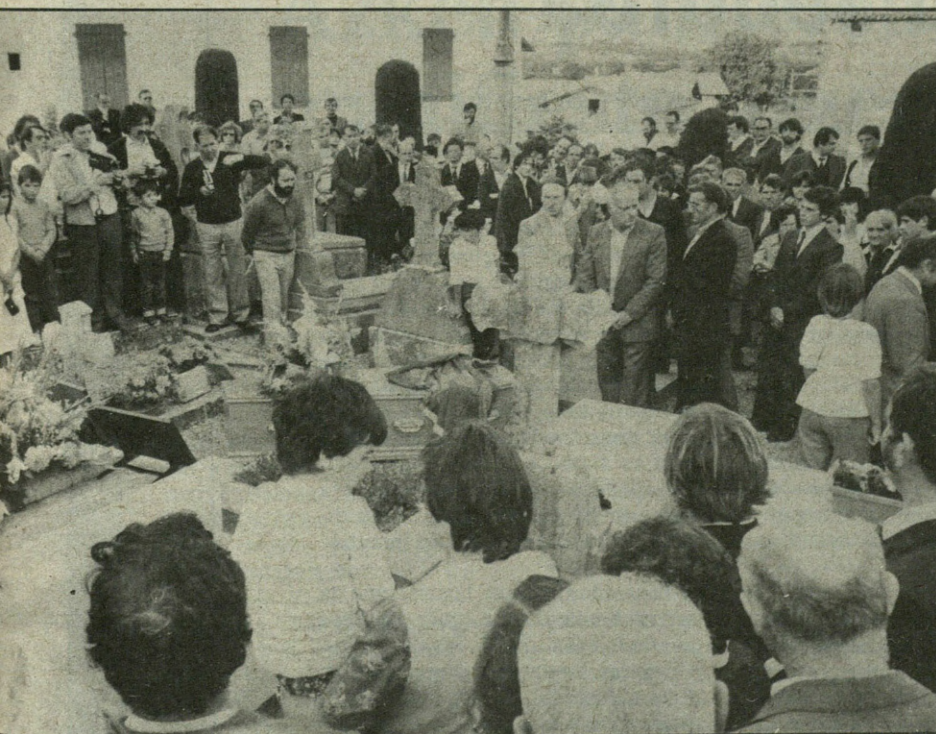
Deunoro

Gernikan jakina dut,
Mattin hila zala,
izpiritua goi da
lurrean azala,
Jauna, esaten dizut
eskari bezala,
zeruan kanta dezan
lurrean bezala.

Mixel Xalbador

.....
... ia den atsegin,
zer ginela ari zurekin
bainan zu gabe zer egin
nola dezakegu jakin,
pertsularitza zutik egon dadin
zeruan ere kanta zazu Mattin
horko lagunekin.

U.E.U.ko bertsilaritzako taldea.

*Gaurtxe hil zaigula Mattin,
guretzat gerta da samin
bertso kantuan ibilia zen
humoretsu ta fin.
Bertso hau nahi diot egin
intentzio onarekin
beste mundurik baldin balego
ongi bizi dadin*

*Gelditu zaio bihotza
mututu haren ahotsa
gorputzak zeukan berotasuna
bihurtu da hotza.
Gero hilkanpaien hotsa
iragarritz heriotza,
aurrerantzean haren bertsorik
ez liteke goza.*

*Hegoarentzat uztarri
muga gainetik ezarri
Xalbadorrekin batera honuntz
etorria sarri.
Gozatu hainbat belarri
bertsozaleen pozgarri
Iparraldetik anaitasuna
bait zigun ekarri.*

ARGIAkook

ZERUKO ARGIA

ILLEROKO ALDIZKINGI EDERGARRIDUNA

URTEZ URTE

1964ra igaro gara gure Zeruko ARGIA zaharrak irakurtze honetan. Egoera hartan ere editorial gisako gutxi ateratzen ziren eta aste honetan gu ere hortara ausartu garen alerako hona hemen non arkitzen dugun 1964ko Epaillak lean egindako editoriala. Orduan ere urteburua betetzen zuten. Orduko eta gaurko etorkizunen konparaketa ez da alperrikakoa izango.

Zeruko Argiaren urteburua

Asteroko onen 53'garren alearekin, gure lenengo bizi-urtea bete degu. ZERUKO ARGIA oraindik bizitzea, ez da mirari txikia izan. Etzan asi zanean "pronostiku" ederrik asko. Leku ederrean, zaudete... Gutxiok on egingo-dizue!... Orrena ikusia zegok!... eta beste onelako "profetak" genituen inguruan. Esan zitekean, gure iletak prestatzen ari giñala.

Baiña orratx! Emen gaituzue, ta obe da orrela gertatua. Okerrago izango zan, artabero usaia zabalduaz etorri ta gero porrot egin ba-gendu. Ta oneraino iritxi geran ezkeru, gure geroko uste ta itxaropenak indar berria artu luke.

Ba-dakigu, ordea, gure egitekoa ez dala oraindik bere osabidera eldu, ta orregatik, pozik artzen ditugu, asmo onez bialtzen dizkiguten gure akatsen eta zuzendu bearren erakutsiak. Ori, bai, guziok jakin bear dezue, gu ez gatozela nekazarientzako baka-

rrik, ez. Guk, batez ere, gaurko jendearentzat lan egin nai degu: kaleko eta mendiko, baiña gaurko giro ta kezkatan sartuta dagoen jendearentzat ateratzen degu asteroko au.

Gure izkuntza orrenbesterañño gaitua al-dago? Ta gure erriaren jakintza, gure egiteko au artzeko bere jakin-mailla batera iritxia ote-degu? Baietzean gaude. Baiña ortarako, lankideak, edozein motako lankideak bear ditugu. Esi estuegiak utzi ta besorik-beso alkartuta lan egiteko prest diran lan-lagunak komeni zaizkigu.

Arpideak, (suskritoreak), eta anuntzioak ere, bere-bearrekoak ditugu, sortzen diran gastuei erantzuteko.

Euskaldun guzion laguntasuna ta arrera beroa degula, gure egitekoa aurrera eraman al izango degu. Onela jasoko da gure izkuntza-etxea. Etxe aidosoa ta zabala, euskal-biotz guzien abegi ta aterpe gozoa.

Ala dezaigula zeruak!

Idazle-saillekoak

titiriteroak

Titiriteroen agurra

Azken panfletoa edo manifestoa atzeratua

Pasa dira hilabeteak Argia zerukorik gabe funtzionatzen hasi zitzaigunetik. Pasa dira asteak eta ia ia galtza motzak erantsi baino lehen konturatu gara zer suposatzen duen galtza motzak jazteak. Hau da, Zerukon noizpait banaka edo gure kontura artikulotxoren-bat aterea genuen lotsez edo ikaraz. Bainan batpatean arkitu dugu Argia gure seme bihurtu zaigula hots, Argiaren aita ez ezagun horietako bat izan garela.

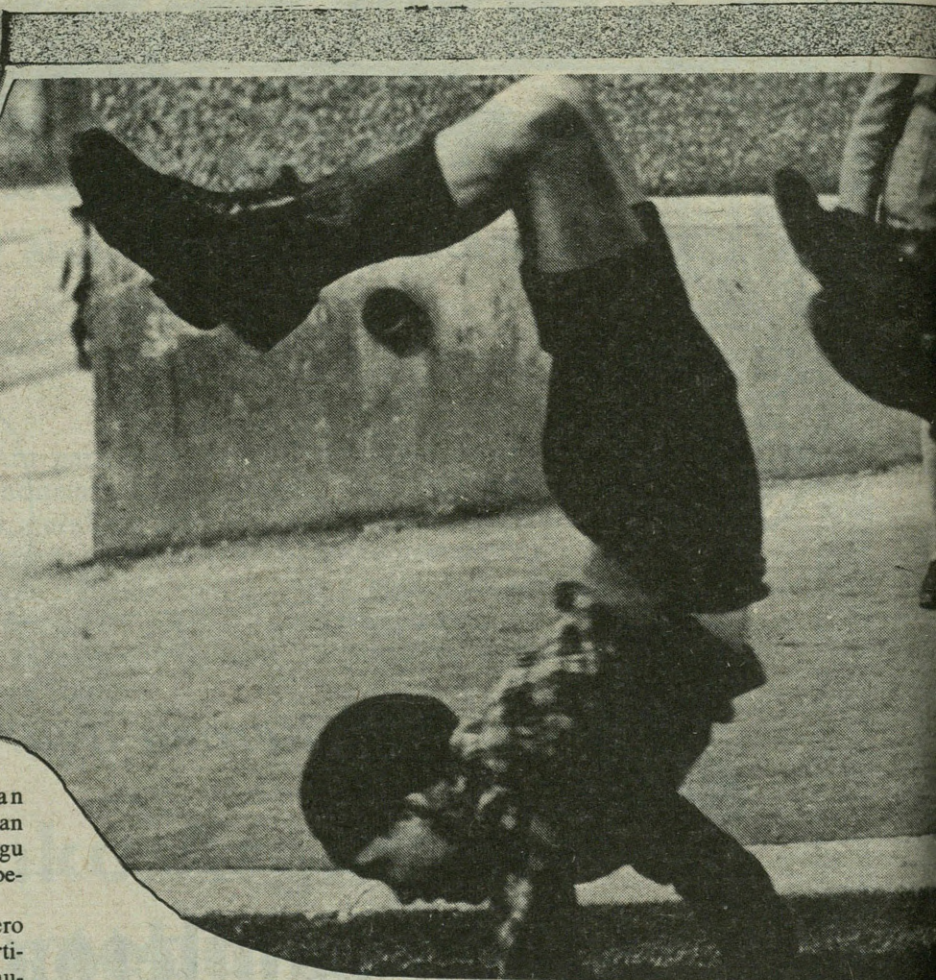
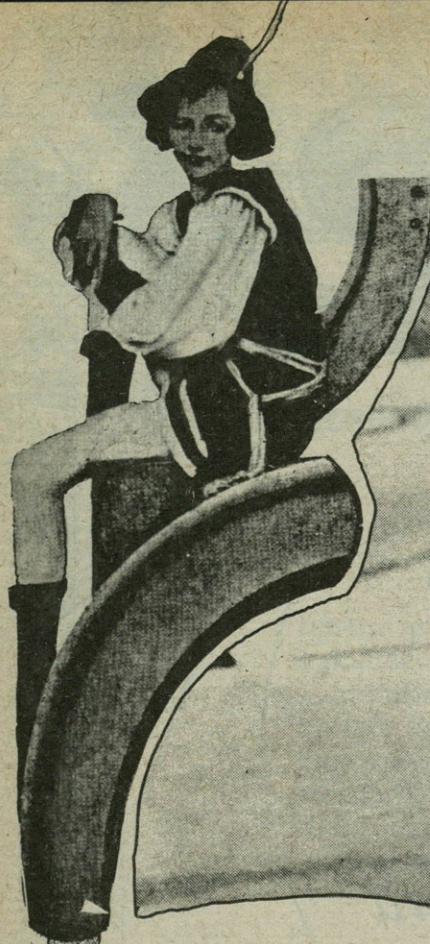
Hasiera batetan, lehengo ekiptoak utzi ondoren, entrenadore berriak sartu ondoren, toki bat eskeini zitzaigun astero zerbait egiteko, hiru orrialde astero.

Bileraren bat edo beste egin ondoren Susakoek hori hartzea erabaki genuen. Artzea zeren komeni bait zitzaigun gure gogoetara behintzat toki-rik izatea nonbaiten irakurle arraroren bat izango genuelakoaren esperoan. Artzeak zeren eta gure eskaladore bihotzak ez bait zuten aguanta-tzen landa lau batetan, mendiak behar genituen igotzeko, harri hormak, zenbat eta gogorrago hobe, gure izen politak urrezko izkiz izkiriatzeko gailurrean. Eta zergatik ez, artzea zeren ezaguna bait zitzaigun euskal prentsaren egoera kilikakorra eta apurtxo bat lagun genezakelakoan aurrera joatea iruditu zitzaigulako bi-

dezkoena. Pentsatzen genuen astero zerbait idaztera behar-turik izateak gure alferkeria ukituko lukeela zainetik eta probetxugarri izango zitzaigula herri honetan idaztea as-motzat dugun batzueri.

Gure bizkarren gain gelditu ziren hiru orrialde hauk nola bete izan zen lehenengo go-goeta. Gogoan genuen baietz astea gaizki bukatu Ramon eta Koldoren sailkatxo, periodo berri zera hura. Ez genuen halakorik egin nahi, batez ere estilo aldetik eremua agorra do agortua zelako.

Zin egin behar askotan zail dela kutsu hura ez izatea. Beraiek ere badakite zerbait horretaz). Baita ere esan zitza-

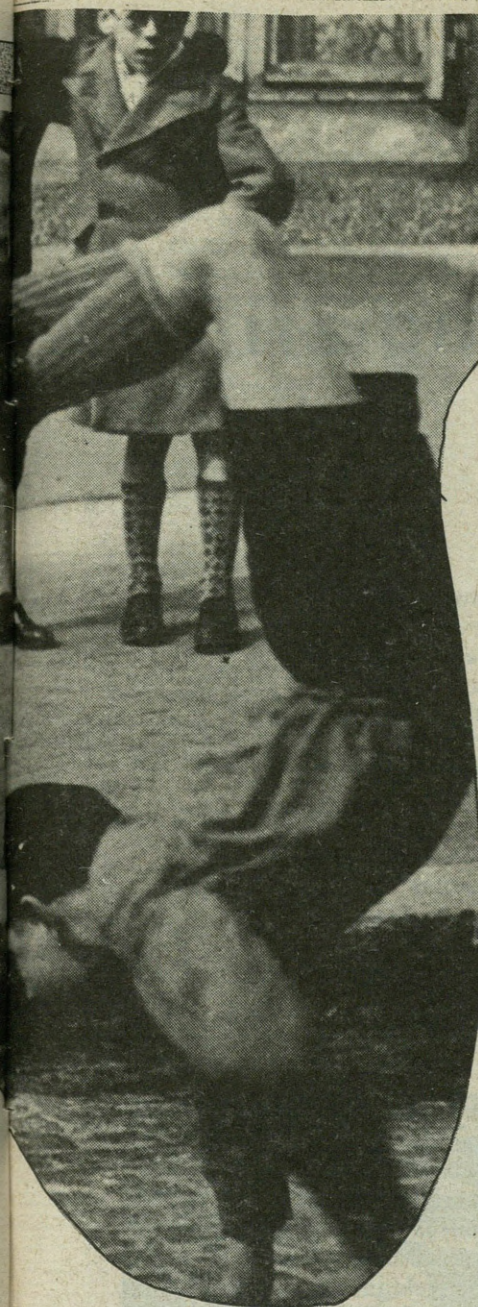
gun lehen zirrikitutan deituriko saila gure eskutan geldituko zela, originalak gu geuk jaso eta aukeratu beharko qenituela alegia.

Beraz pergamino bat astero egitea erabaki genuen (artikulo serio eta rotatiboa), humore piskat, formulak estreinatuz (konsultoria, gauza kuriosak, txiste errazak) denbora pasatzeko gauzak (gurutzegramak etab). Bestalde zirrikitutako poemak argitaratzeko kutxatxo ireki dugu. Etzen beraz pretensio handiko sail bat. Egian behar zena lana ondo banatzea eta astero biltzea zen. Problematikoa pergaminoa. Zertaz idatzi qenezake guk serio? Ba ote genuen zerbait esateko? Gaiak aukeratu eta bakoitza joan zen konprometituz hura betetzen. Hasiera batetan ondo funtzionatu zuen. Bakoi-tzak gustoko zuen gaiari adarretatik eldu eta ekiten zion. Baina geroak ekarri zituen arazoak. Oporrak zirela, azterketak zirela (zer nahi duzue ikasle mukitsu hoiekin) jendea fallatzen hasi zen. Gainera denbora aurreruntz zijoan bi-tartean gure tokitik irten eta literatur sailean, musika sai-

lean, antzerki sailean arituz joan ginen. Teorian adine per-tsonak, periodistek, euskal kultur mundukoek bete behar zuten zulo bat praktikan guk erdi bete dugu. Teorian beste hoiek bete beharko luketela esan dugunean esan nahi dugu ezen ez dela normala herri batetako aldizkari zaba-lena 20 urtetako gaztetxo bat-zuen eskutan egotea. Eta erdi bete dugula diogunean gure kaskartasuna azpimarratzeko asmoz da. Kaskarrak gara! Ez gazte garelako, gutxi egin du-gulako eta ikasteko asko falta zaigulako baino. Kaskarrak gara periodista bezala eta lite-raturgile bezala (norbaitek itxaropen handitxoak jarri ditu gudan. Kontuz! Orain gerta dakiguken kalterik han-diena laudorioa da. Garaia da kritikak jasotzen hasteko. Az-kenen geure buruaren kri-tika ere geuk egin behar ote?). Kaskarrak gara bainan zerbait

etegin dugu (guretzat baliaga-rria, zuentzat....?)

Esaten da oso maiz, aipa-tzen da euskal aldizkariak ira-kurtzea militante lana dela. Gu saiatzen ari gara militan-tzia atseginago bat gertatzen. Gurea, euskal idazleena, mili-tantzia da eta punto. Baina militantzia ez zentzu peiora-tibo edo keri zentzu horretan. Profesionalitatearen kalitate zentzua jaso nahi genuke mili-tantziaren idealismo maso-kisko kutsu horrekin jarraituz (Argi dugu ezin dugula ezer kobratu). Uste dugu herri honetan profesionaltasuna aipa-tzen denean diru edo irabazte zentzua besterik ez dela aipa-tzen. Noski bizi ere bizi behar. Eta atseginago litzai-guke horrelako gauzetatik bi-zitzea euskerako klaseak ematen jarraitu baino. Beraz ez da gure asmoa euskal irakurlegoa erretzea. Justu kontrakoa da.

Mekanikoki, hau da "hi, as-telehenerako pergamino bat" horrela. (Zeruko Argian jardun izan denak izango du honen berri). Eta horrela eginaren eginaz, batzutan ondo bestetan kilikolo ofizioa piskanaka ikasten goaz. Aurtengo akatzak neurtu eta datorrenerako bide berriak ireki.

Inor saminduku ez bada ere, inoren begitatiek malkorik isuriko ez bada ere, euskal kazetaritzaren historian ahan-tziak geldituko ba gara ere titiriteroak ortziaren beste alderuntz goaz. Ordua iritxi zaigu. Txiringitoa deseraiki beharrean gaude. Tresna guztiak gurdian sartu, gure astotxoari belarrira hitz goxoren bat esan —eroskorra baita gure astotxo— eta aurrera. Hiria txikituz joanen da gure atzean, bidea eta ortzea aurrean. Gu eta gurditxo bidean galdurik.

Horrela buka liteke gure aurtengo pantomima luze hau unkigarriak bai gara komikoak edo pailasoak negarrez hazten direnean. Bainan ez, oportetatik itzultzerako asmatuko ditugu ikusgarri berriak. Aurkituko dugu nola zabaldu heuren ezpainak irripar batean. Ikasiko dugu ezkontuak desezkontzen. Erakutsiko diegu amona xaharrei muxu lizunak eskeintzea azenidako agureei. Bonboiak, karameluak, pastelak eta tartak ekarriko ditugu euskal irakurle militante masoka horiek gizendu ditezten.

"Yasta" esango du norbaitek. "Hasi dituk gaztetxo hauek literatura egiten". Eta ez uste horrelakorik egiten ez dugunik. Beti sartzen zaigu gure literatur EGOa erreka guztien zirrikitutatik. Eta hori erreibindikatu nahi eta behar genuke: geure tokia izatea.

Hau da unibertsitari sasiprogre, sasiintelektual erdi alper-rarena. Kontutan hartu horrek egoera normal bat suposatuko lukeela. Egia da. Egoera normal batetan ia ezina litzaiguke plazaratzea (begira zer gertatzen den erdal idazle askorekin dudipe gu baino obeak izanik). Ez da desagertzea nahi dugunik, ez eta zailagoa bihurtzea bidea atzetik edo gurekin datozei. Jakina da kimu eder bat izateko sasi pila bat erre behar dela inguruan. Ia sasirik ez dagoen baratzan nola sortuko kimurik?

Ez genuke derrotistak izan behar. Egoera gaizki dago (gu izan gaitezke horren adierazgarri) bainan uste dugu alda daitekela (gu ere izan gaitezke horren adierazgarri). Azkenian eta bukatzeko umiltasun guzti hau gure azpiko instintoaren biluzte hau ez da izango seguro asko autojustifikazio bat besterik. Nahi duzen modura artu.

TITIRITERO DEFUNTUAK

Oharra: titiriteroren bat ados ez ba dago izorra dadila.

Irakurlea gustora irakurriko duen mailan izango da irakurle eta ez erosle sakrifika-tua. Ekinean ari bagara ere ba dugu lanik oraindik.

Ez dakigu jendeak, titirite-rotara gatoz berriro, nola hartu duen sail hau. Gure aldetik frakasoaren edo ondo ez eginaren saporea dugu. Hasieran fuerte hasi ba ginan ere bigarren aldaparako ito eta automatikoa jarri genuen martxan. Hots, mekanikoki hasi ginen pergaminoak eta besteak egiten.

Bertso berriak Zaragiari jarriak

Gaur Uztailak hemeretzi
festa giroari eutsi.
San Kristobalak ez ote dute
beste hainbeste merezi,
Jon Aurrek eta Trino Azkoitik
lau haizetara goraintzi.

Edan dutela nabari
mozkorra dabil ugari.
Batzuek fuerte ekin diote
zaragitik edanari,
ez dio inork baketan uzten
debaldekoa denari.

Egingo nuke apustu
esandakoak sinestu.
Zaragi hori hartuko nuke
bi esku hauekin estu
eta arnasa behin buelta gabe
ardo dena baietz hustu.

Zaragia begira
arduratan nago
kanpotik beltza zara
barrutik beltzago.
Kanpotik... (bis)

Ardoak jartzen ditu
gazteak balantzan
laroiei urtekoak
aurrekua dantzan.
Laroiei... (bis)

Gaur itoko ditugu
hamaika egarri
nahiz ta etxera eraman
mutur dena gorri.
Nahiz ta... (bis)

Zaragatik ardoa
pitxarrez atera
gazte jendea dator
zerbait edatera.
Gazte jendea dator
zerbait edatera
zaragitik ardoa
pitxarrez atera.

Aipagarria dugu benetan
garai bateko ohitura
Foruko gazte hauei eskerrak
oraindik bizi da hura.
Mutil gazteek guztientzako
zaragi-ardoz ingura;
aste betean garbitzeko're
ez zuten probatzen ura.

Edan nahi dunak edan bezala
lehenego artikulua
aste beteko egina dago
zaragian kalkulua.
Debalde denez ona dagola
hala da errezelua,
Bizkaia denak hartu dezala
Herri honen ejenplua.

Traidorea ere batzutan
ba dugu zaragi hori
trago gehiegik kalte galanta
egiten dio askori.
Etixerakoan barrua larri
hankak zuzen ezin mogi
bat baino gehio geldituko da
bide ertzen baten grogi.

Nondik etorri zaigu
hainbat ardozale
zaragia non dago
egin dute galde.
Zaragia... (bis)

Galdezka etorri dira
ardoa balego
hiru praile zahar eta
beste hiru lego.
Hiru praile... (bis)

Honelatsu zetorren
gaurko epistola
zaragiko ardoa
kristoren odola.
Zaragiko... (bis)

Berehala hutsitu
dira sakristiak
zaragiaren bueltan
beata guztiak.
Zaragiaren... (bis)

Tabernarientzako
negozio ona
asetzen omen dute
egarri dagona.
Asetzen... (bis)

Aintzinako ohiturak
nola alda diran
neska guztiak dabiltz
zaragian jiran.
Neska guztiak... (bis)
Iñazi neska zaharrak
hauxe esan dio:
"Zenbat maite zaitudan
nire Antonio".
"Zenbat maite... (bis)

Ardoaren gakoa
honetantxe dago
hankak arinak-eta
burua arinago.
Hankak arinak... (bis)

Pentsa baino lehenago
hustea liteke
orduaz zaragia
kubalibrez bete.
Orduaz zaragia... (bis)

Eskerrik asko eta
denori adio
hemen esandakorik
ez hartu serio.
Hemen esandakorik...

Gaur bildu dira toki berean
langile eta alperrak
ardo beltzaren usainetara
etorri dira bezterrak.
Egarri denak ito
tragua jota kito
joan zaizkigu negarrak
tristura denak uxatu dira
zaragiari eskerrak.

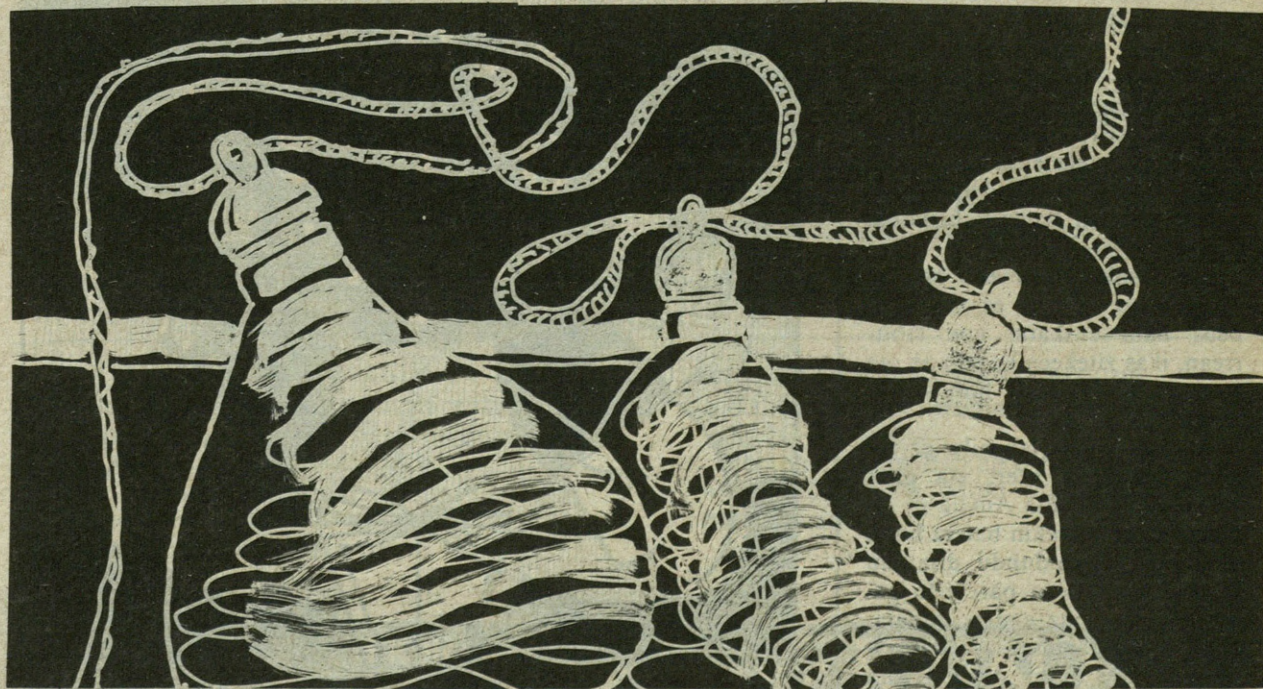
Zaragi beltza zertarako den
guk behitzat hauxe diogu
gehiegi edaten baldin bada
ez gara hortan fio gu.
Berriz pitxarra bete
ezin naiz egon tente
buruan hainbat lio du;
barruko dena hustu ezker
dantzarako balio du.

Ardo beltzaren ohitura zaharrak
beste berdinik ba al du?
Zaragi horrek duen dizdira
inoiz ez bedi itzaldtu.
Gure zaharren haria
Foruko zaragia
ez dadila gero galdu
ohitura horri jarraitu eta
Bizkai osoan zabaldu.

Txurrutaren ondoren
zer zendun espero
mozkortu egiten da
edan ezker.
Asko ibiltzen dira
honela astero
ezin dira ezkondu
hor daude soltero
begi biak ero
neskatara gero
berbarako zero
tabernen bezero,
kanpotik fresko baina
barrutik bero.

Euskal Herri honetan
ezagun da mahatsa
hego partea dugu
lur aberatsa.
Kolorez ezberdina
zuri eta beltza
gozoa izaten da
fruitu honen saltza
lurreko legatza
buruak balantza
barruak gorantza
gakoa hor datza,
honela egiten da
zaragi dantza.

**Foruko San Kristobalen
1981eko Uztailaren 19an**

Sosuko eta Amaia

Sosuko ezaguna egingo zaizu, behar bada. Garai batetan, hemengo prentsak sarri aipatu zuen Japongo neska hau, japonarra izanik euskara ikasi zuelako.

Amaia, oster, ez duzu ezagutuko zihur aski. Gure artean Amaia izena duen hainbat lagundago; eta gure Amaia honek ez du berezitasun nabarmenik; euskara ikasi duen Gallartako alaba arrunta da.

Sosukok, Japongoa izanik ere, bazuen euskara ikasteko motibapen nahikorik. Sosuko hizkuntzalaria da eta Japongo hizkuntzolari batentzat, euskarak, —hizkuntza irla honek—, badu bere lilura. Eta hizkuntzalaria irakasle denean, akumulatu egiten dira arrazoiak Japonen ere.

Sosukok zazpi hiletan ikasi zuen euskara. Sasoi hartan inork ez zuen sinetsi nahi, euskara zazpi hiletan ikas zitekeenik (ahal zenik). Eta hizkuntz irakaskuntza Japonen zeharo aurreraturuta zegoelako zela esaten zen; edo, bestela, Sosuko fenomeno berezi bat zelako ikasi zuela zazpi hiletan.

Hizkuntz irakaskuntza Japonen zeharo aurreraturuta zegoela esaten zutenek ez zekiten, antza, Sosukok AEK-ko euskaltegi batetan ikasi zuela euskara. Zeren, baldin bazekiten, zer dela eta aipatzen zituzten Japongo hizkuntz irakaskuntzaren loriak?

Eta Sosuko fenomeno berezia zela esaten zutenek ez zuten sinetsi nahi euskara, epe laburrean, ikas zitekeenik; edo ez ote zuten nahi jendeak hori sinetsi zezan?

Amaiak, duela lau hile, ez zekien euskararik ezer; eta gaur euskalduna da. Eta Amaia ez da bakarra. Amaiarekin batera beste hamabost euskaldundu dira lau hiletan. Sosukoren pare edo gehiago dakite hitz egiten. Amairen taldean hamasei izen desberdin daude eta Amaiaarena

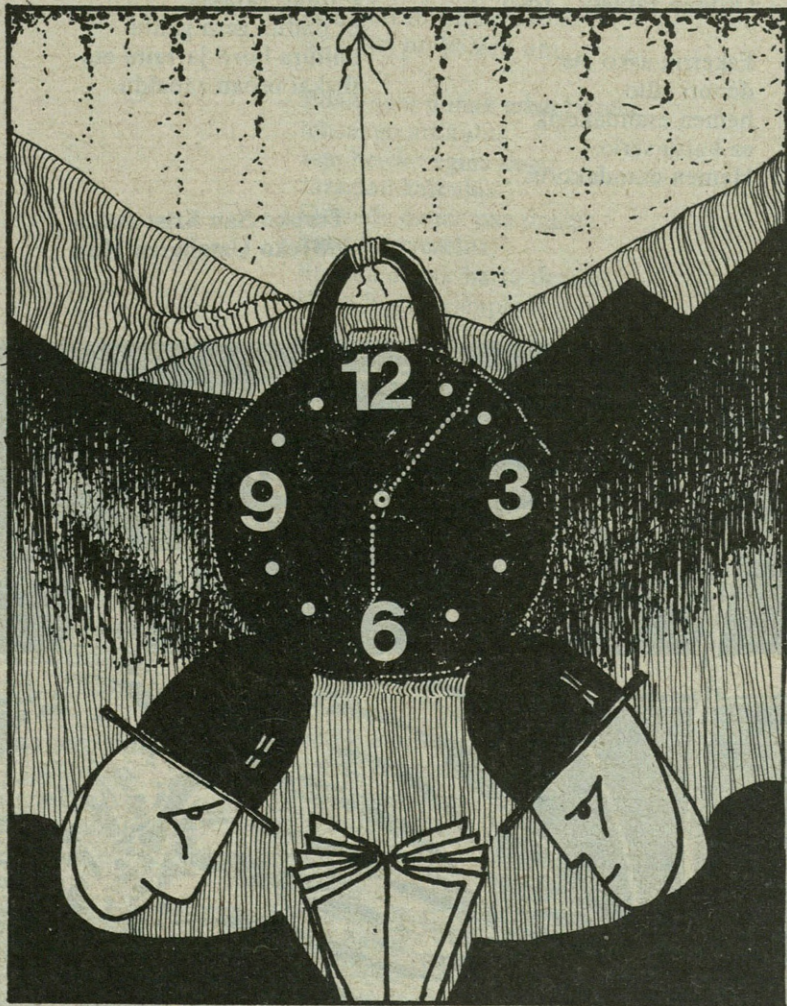
aukeratu badut ez da izan bera expresatzen delako ongien euskaraz, niretzat Amaia izenak aintzineko oihartzun berezi bat duelako baino. Amaia aukeratu beharrean, Patxi, Marina, Segundo, Kontxa nahiz beste edozein izen, hamaseiraino, aukeratzeko era dago; Bakoitzaren gustoen arauera.

Hamaseiek demostratu digute, AEK-k, KORRIKA ostean, antolatutako Busturiko ikastaroan, oinarritzko euskara ikasi ahal dela lau hiletan; beraz, baldintza jakin batzuekin (eta Busturikoak ez dira izan hoberenak alor guz-

tietan, ez guttiagorik ere) AEK-k irakatsi ahal du euskara epe oso laburrean.

Amaiari eta bere ikaskideei komunikabideek ez diete egin Sosukori egin zioten besteko propagandarik. Eta jokabide jator batetan, Amaia eta bere ikaskideen logroari Sosukorenari baino propaganda gehiago egin beharko genioke, euskara azkar ikastea posible dela demostratu digutelako; eta edozeinek ikas dezakeela demostratu digute, gainera.

Julen KALZADA

DIRUA ORDU GUZTIETAN

Ordu guztietan Kutxaren zerbitzuak zure mesedetan daude.

Hemen duzu gure Txatel Berdea. Txartel Berdearekin eragiketa guztiak, diru ateratzea, diru sartzea, etab. edozein ordutan egin dezakezu, gauean edo egunean, lanegunetan edo eta jaiegunetan. Txartel Berdeak ez du ezagutzen jairik.

Erlojua begiratu barik, behar dituzun soluziobideak zeure eskuetan daude:

- Edozein unetan dirua ateratzen.
- Dirua sartzen.
- Zure saldoa berehala ezagutzen.
- Taloi txekeak eskatzen.

KREDITUA EDOZEIN TOKITAN

Bidai agentzietan, hoteletan, jate-txetan, dendetan, erostetxe handietan.

Bizkaian 2.000 toki baino gehiagotan.

Munduan zehar 2.600.000 tokitan.

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartela erakutsirik **NO-NAHI**, txakur txiki bat ere gabe, erosiko duzu.

Horrela, ez duzu gainean dirurik eraman behar ez eta konturik atera behar.

Gauzez gozatzeko ez duzu itxaron behar. Pagatzeko itxaron behar duzu, gure kreditu osoa duzu eta.

ETA 5.000.000 TAKO SEGURU DOHAIN BAT

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartelarekin harantz honantz ibiltzea ez da bakarrik eroso. Segurua baita.

Abioiez, trenez edo eta itsasuntziz egindako bidaiak txartelaz abonatzeko badituzu, zuek eta zeure etxeak

istripuen kontrako aseguru bat duzue. 5.000.000 pztako aseguru hain zuzen. Dena debalde.

Horregaitik ere Bizkaiko Kutxaren Master Charge-a eduki eta erabili behar duzu.

Seguru gaude.

**CAJA DE AHORROS
VIZCAINA**

**BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA**

Gehiago irabazteko zerbitzu bat.

Soldaten Abonua

Soldaten Abonu-Zerbitzu honetan datza, alegia zeure soldata Kutxaren bidez kobratzen duzula, honela arriskuak baztertzen dituzularik,

egin behar dituzun kobrantza eta ordainketetan erosotasunik haundiena duzularik, eta ondoko abantaila hauetaz baliatzen zarelarik.

111 Bulego Gipuzkoan

Gure sukurtsaletatik edozeinetan zure gestioak erabaki ahal izateak dakarkizun erosotasuna.

Probintziako Kutxazain Automatikoaren sarerik hedatuena

Egunez nahiz gauez, sarrerak egin, fondoak atera, taloi-liburuska eskatu, kontu-laburpena eskatu etab. egiteko.

Zure eragiketaren orduko informazioa

Bizkortasuna eta segurtasuna

Sarrera eta Ordainketen helbideratzea

Soldaten Abonu-kontuan helbidera ditzakezu zeure kobrantza guztiak, (hartzekoak, transferentzia bidezko sarrerak, INSS

eta INSALUDen laguntzak, adibidez pentsioak, istripuak, desenplegua, etab) halaber, erosotasun guztiz egin ditzakezu zeure ordainketa guztiak, (argi, ur, telefono, gas, ikastetxe, sozietate, kontribuzio, zerga, etabarren ordain-agiriak).

Kreditu Automatikoa

Zeure soldata Kutxaren bidez kobratzeagatik, horregatik bakarrik KREDITU AUTOMATIKO bat berehala eta Kutxaren beste kreditu edozein lor ditzakezu.

6.000 Txartela

6.000 Txartelaren bidez Aurrezki Kutxa Konfederatuetak 8.000 bulegotan dirua atera eta zeure erosketak 300.000 establezimendu baino gehiagotan ordaintzeko modua daukazu.

6.000 Autoa

6.000 Autoa talaien bidez, zeure ibilgailuarentzat erregaia eta beste zerbitzuak lor ditzakezu.

Kultur eta Gizarte-Ekintzak

Institutu onkologikoa, Buru-elbarrientzako ASPACEko diagnostiko eta ikerketa-zerbitzua, Literatur Sariketak sail berezitan euskaraz eta gaztelaniaz, Pintura eta eskultura-lehiaketak, hitzaldien, emankizunen ikastaroak, etab.

Eta zure sefine-alabentzat, Gaztetxoan Elkartea, Goienetxe eta Ribavellosa-ko Haur-udalekuak, Gazteen Elkartea, ikasketa-beka eta heziketa profesional edo unibertsitate-mailako ikasketak egiten diren "Don Bosco" Hiri Laborala, Nazaret Zentru Kulturala, E.U.T.G.etab. daukagu.

**SOLDATEN
ABONU
ZERBITZUA**

GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA